

Tarih: Ekim 2016

Millî Reasürans T.A.Ş.
adına sahibi

H. Hulki YALÇIN

İnceleme Kurulu
BAŞKAN

Y. Kemal ÇUHACI
ÜYE

Özlem CİVAN
ÜYE

Kaan ACUN
ÜYE

Muhittin KARAMAN
ÜYE

Güneş KARAKOYUNLU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Burcu AYTEN

Basın Yayın Koordinatörü
Yasemin TAHMAZ

Dizgi
Yasemin TAHMAZ

Kapak Dizaynı
Umut SİLE

Baskı
CEYMA MATBAASI
Matbaacılar Sitesi
Yüzyıl Mah. 4. Cad. No. 123
Bağcılar - İstanbul

Yönetim Yeri:
Merkez
Maçka Cad. 35
34367 Şişli / İstanbul

Tel : 0-212-231 47 30 / 3 hat
E-mail : reasuror@millire.com.tr
Internet : <http://www.millire.com.tr>

Yayın Türü: Yerel süreli yayın

3 ayda bir yayımlanır.

**Dergide yer alan yazıların
içeriğinden yazı sahipleri
sorumludur**

İÇİNDEKİLER

Sigortacılıkta Şüpheli Hasarlar, Suistimaller ve Sahtekârlıklar.....	4
Dünyanın Uyanan Yeni Devi-Sahra Altı Afrikası.....	18
İklim Değişikliğine Bağlı Olarak Jeopolitik Risklerin Sigortalanması.....	30
İnternet Dolandırıcılıkları Artıyor.....	34
Ayrılanlar.....	35

Reasürör Gözüyle

Yalnızca ülkemizde değil, tüm dünyada haksız kazanç sağlama amacı güden kötü niyetli kişiler için önemli bir gelir kaynağı olan sigorta suistimal ve sahtekârlıkları, müesseseye karşı kaybedilen güven duygusu bir yana, sigorta şirketlerinin bilançolarını da olumsuz etkilemekte, maruz kalınan suistimal ve sahtekârlıklar nedeniyle ortaya çıkan ek maliyetler, prim tutarlarına da yansıtılmak durumunda olduklarından, sınırlı sayıda kişi tarafından gerçekleştirilen söz konusu menfi davranışların maliyetine yalnızca şirketlerin değil, tüm toplumun katlanması sonucunu doğurmaktadır. Diğer taraftan, bu durum sigortalanma oranı düşük olan ülkemizde sigortacılık faaliyetleri açısından olumsuz bir etki yaratmaktadır. Dergimizin bu sayısında, Sayın Zeki Turgut Gezgez ve Sayın Hakan Yöndem, “Sigortacılıkta Şüpheli Hasarlar, Suistimaller ve Sahtekârlıklar” isimli çalışmalarında söz konusu suistimal ve sahtekarlıkların niteliği, hukuki boyutu ve alınabilecek önlemler hakkında değerlendirmelerde bulunmaktadır.

550 milyon yıldan uzun bir süredir var olan Afrika Kıtası’ndaki Sahra çölünün altında kalan ve Sahra Altı Afrika’sı (Sub Saharan Africa-SSA) olarak adlandırılan bölge, ekonomik anlamda 1990’lı yılların ortalarından itibaren hızla gelişim göstermeye başlamıştır. Bölge genelinde gelir düzeylerinde artış, yoksulluk oranlarında azalma, sağlık ve eğitim alanlarında ise düzelmeler yaşanmıştır. 2008 yılında tüm dünyayı sarsan küresel finans krizi, Sahra Altı Afrika Bölgesinin ekonomik gelişim hızını yavaşlatmış olsa da, krizin etkilerinden diğer bölgelere nazaran kolayca sıyrılan bu bölge, 2010 yılından itibaren dünya ortalamasının üzerinde bir büyüme kaydetmeye devam etmiştir. Etiyopya, Gana ve Fildişi Sahili gibi bazı bölge ülkeleri, Dünya Bankası’nın yıllık raporlarında dünyanın en hızlı büyüyen ilk 10 ekonomisi arasına girerken, düşük gelir sınıfındaki Gana ve Zambiya gibi ülkeler orta sınıf kategorisine yükselmiştir. Dergimizin bu sayısında Sayın Esra Kulan, “Dünyanın Uyanan Yeni Devi-Sahra Altı Afrikası (SSA)” başlıklı çalışmasında, çoğu genetik bilimcisine göre insanoğlunun doğum yeri olarak kabul edilen bu bölgenin kısaca tarihine ve belirgin sosyo-ekonomik özelliklerine değinmekte ve bölgedeki ekonomik gelişimi irdeleyerek, sigorta ve reasürans piyasaları hakkında bilgiler vermektedir.

Yabancı Basından Seçmeler Bölümü’nde ise, siber saldırıların artmasında bizzat şirket çalışanlarının hatalarının da payı olabileceğine değinen bir makalenin çevirisi ile, iklim değişikliğinin olası sosyo-politik etkilerinin incelendiği bir makalenin çevirisi yer almaktadır.

Sigortacılıkta Şüpheli Hasarlar, Suistimaller ve Sahtekârlıklar

Giriş

Sigorta şirketlerinin kârlılıkları ve sistemin ahlaki açıdan işleyişi noktasında en önemli sorunlardan biri de sahte hasar ve suistimallere (fraud) ilişkindir. Tarihi M.Ö. 300'ler tüccar Hegestratos ve ortağı Xenothemis'in gemi ipoteği (bottomry) olayına uzanan söz konusu vakaların varlığı, üretim kanadında hareket sahası mevcut rekabet koşullarında oldukça dar olan şirketler açısından yalnızca finansal ve teknik nedenlerle değil, ahlaki açıdan da kabul edilemeyecek bir resim yaratmaktadır.

Sigorta müessesesinin sahip olduğu dinamikler ve pratiği dolayısı ile suistimale müsait bir yapıya sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Zira;

- Şirket bilançolarının pasif kanadının en önemli unsuru olan gerçekleşen hasarların sigorta şirketlerinin kontrolü dışında cereyan etmesi ve
- Süreç içerisinde doğrudan kontrol edilemeyen birçok paydaşın kendisine yer bulması,

şirketleri suistimaller hususunda daha dikkatli olmaya itmektedir.

Benzer şekilde, başta 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1409'uncu maddesi gereği tazminata ilişkin ispat yükünün sigorta şirketlerinde olması ve olası bir belirsizlik durumunda yargıda sigortalı lehine hükümlerin söz konusu olması (contra-insurer rule) şeklindeki olgularla şekillenen sigortalıların arkasında bulunan sağlam yasal temeller de bu doğrultuda etkili olmaktadır.

Yalnızca ülkemizde değil, tüm dünyada kazanç sağlama amacı güden kötü niyetli kişiler için önemli bir gelir kaynağı olan sigorta suistimal ve sahtekârlıkları, müesseseye karşı kaybedilen güven duygusu bir yana, yalnızca sigorta şirketlerinin bilançolarını olumsuz etkilememekte; dünya ortalamasının oldukça altında seyreden ülkemizdeki penetrasyon düzeyinin potansiyelini dolaylı da olsa olumsuz yönde etkilemektedir. Zira şirketler tarafından maruz kalınan suistimal ve sahtekârlıklar nedeniyle

ortaya çıkan ilave maliyetler, netice itibarıyla prim tutarlarına yansıtılmaktadır.

Diğer taraftan, ABD'de her aile için yıllık ortalama 1.000 ABD Dolarına, her İngiliz ailesi içinse 655 İngiliz Sterline tekabül eden bu yansımalar yalnızca doğrudan maliyetleri ifade etmektedir. Bunun yanında, şirketlerin ve sigortalanan diğer ürünlerin maliyetlerinin artmasından ötürü ilgili tüm mal ve hizmetler için genel bir fiyat artışından da bahsetmek gerekecektir.

Netice itibarıyla, sınırlı sayıda kişi tarafından gerçekleştirilen söz konusu menfi davranışların maliyetine yalnızca şirketler değil, tüm toplum katlanmak durumunda kalmaktadır.

Bir başka yönüyle bakıldığında, şirketler tarafından olası suistimal ve sahtekârlıkların önüne geçmek adına alınan bazı aksiyonlar, sigortalı ya da mağdurlar açısından süreç ve hizmet kalitesi anlamında ciddi sıkıntılara da neden olabilmektedir. Daha açık bir ifade ile, sigortaladığı ticari araçlar ya da motosiklet gibi taşıtlar

nedeniyle önemli ölçüde suistimallerle muhatap olan bir şirketin söz konusu suistimallerin önlenmesi adına aldığı ilave saha denetimleri ya da kontrol noktalarının kullanılması gibi birtakım önlem ve aksiyonlar, dürüst sigortalıların tazminat taleplerinde zaman ve prosedür anlamında eskisine nazaran daha fazla sıkıntı yaşamalarına neden olabilmektedir. Bu bağlamda, yalnızca fiyat anlamında değil, zaman ve psikolojik anlamda da ilave bir maliyetle karşılaşmış olunur. Netice itibarıyla, mevcut ve olası suistimal ve sahtekârlıkların;

- Sigorta müessesesine olan güvenin azalması,
- Penetrasyon potansiyelinin azalması,
- Şirketlerin kârlılık oranlarının düşmesi,
- İlgili unsurun sigorta priminin artması,
- Kullanılan tüm mal ve hizmetlerin fiyatlarının artması,
- Süreç ve hizmet kalitesi anlamında zamansal ve psikolojik maliyetlerin artması,

şeklinde zararları söz konusu olabilmektedir.

Konuya nedensel olarak bakıldığında, sigorta sahtekârlıkları yalnızca kazanç sağlama amacı güden kişiler tarafından gerçekleştirilmemekte;

- Yaşadığı bir hasar sonrası sigorta şirketi tarafından mağdur edilen,

- Ödediği primi çok yüksek bulan,
- Yaşamının güncel seyrinden olumsuz etkilenmiş veya,
- Yaşadığı bir başka mağduriyet nedeniyle öfkelenmiş (örneğin sigorta şirketinin sahibi olan bir banka tarafından mağdur edilen),

sigortalılar da suistimal ve sahtekârlıklara neden olabilmektedir.

Söz konusu menfi tablo karşısında öncelikle, Uluslararası Sigorta Denetleme Uzmanları Birliği IAIS (International Association of Insurance Supervisors) tarafından "*hileli veya yasadışı bir şekilde söz konusu eyleme karışan taraflar ya da üçüncü kişiler adına avantaj sağlamaya yönelik olarak gerçekleştirilen davranış ya da ihmaller*" olarak tanımlanan sigorta sahtekârlığının kaynağının ve bu doğrultuda sebeplerinin tespiti şirketler açısından önem arz etmektedir.

Söz konusu davranış ya da ihmaller bir bilgi veya belgenin gizlenmesi olabileceği gibi, bilinçli olarak yapılan yanlış yönlendirme veya bilgilen-dirmeler, güveni kötüye kullanma (zimmete para geçirme) ya da yetki ve sorumlulukların kötüye kullanılması gibi durumlar da olabilir.

IAIS tarafından yapılan mevcut tanımın yanında Hazine Müsteşarlığı da "*yanlış sigorta uygulaması*" olarak nitelediği suistimal ve sahtekârlıkları Yanlış Sigorta Uygulamalarının Tespiti, Bildirimi, Kaydı ve Bu Uygulamalarla Mücadele Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 4'üncü maddesinde, bu Yönetmelik kapsamında olmak üzere "*Sigorta ilişkisi içerisindeki taraflardan ya da bu ilişkide rol oynayan kişilerden bir veya birkaçına haksız menfaat sağlamaya yönelik her türlü fiil*" şeklinde tanımlanmıştır. Mevcut ifadenin IAIS tanımı ile benzer bir amaca hizmet ettiği söylenebilir.

1. **Suistimal ve Taraflarına İlişkin Sınıflandırmalar**

Olası veya mevcut bir suistimal ya da sahtekârlığa karşı şirketler tarafından yaratılması gereken farkındalık açısından söz konusu menfi davranışların ve bu davranışları gerçekleştiren tarafların kimler olduğunun tespiti önem arz eder. Bu doğrultuda, IAIS tarafından suistimalin kaynağına ilişkin 3 temel kategori belirlenmiştir:

- 1- Şirket içi suistimal ve sahtekârlıklar (internal fraud),
- 2- Tazminat talebine ilişkin olarak gerçekleştirilen suistimal ve sahtekârlıklar (policyholder fraud and claims fraud),
- 3- Aracılar tarafından gerçekleştirilen suistimal ve sahtekârlıklar (intermediary fraud).

Söz konusu 3 unsura ilişkin olası suistimal veya sahtekârlıkların gerekçeleri, ilişkili tarafları, uygulama usulleri, tespit yöntemleri ile maliyet ve sonuçları farklılık arz etmektedir. Örneğin, bir şirket çalışanı tarafından zimmete para geçirilmesi (sigortacılıkta teknik anlamda güvenin kötüye kullanımı) ile sigortalı, eksper ya da bir onarım servisinin iştiraki ile haksız hasar ödenmesine yol açabilecek bir tazminat başvurusunun gerekçe, ilişkili taraf, usul ve sonuçları farklıdır.

Diğer taraftan, olası bir suistimal vakası ilgili birimlerin hepsinin ortak girişimi ile de gerçekleşebilir.

Bu noktada, suça iştirak ne kadar genişse, tespit ihtimali de o derece güçleşebilmektedir.

Aynı sınıflandırma, Yanlış Sigorta Uygulamalarının Tespiti, Bildirimi, Kaydı ve Bu Uygulamalarla Mücadele Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin “*Yanlış Sigorta Uygulamaları Türleri*” başlıklı 5’inci maddesinde ise şu şekilde sıralanmıştır:

a) Şirket İçi Yanlış Sigorta Uygulamaları

Şirketin her kademedeki personelinin tek başına veya şirket içi ve/veya şirket dışından üçüncü şahıslarla birlikte şirket aleyhine gerçekleştirdiği yanlış sigorta uygulamalarıdır.

b) Sigortalı Yanlış Sigorta Uygulamaları ve Tazminat Sürecindeki Yanlış Sigorta Uygulamaları

Sigortalının, sigorta ilişkisi içerisindeki ilgili tarafların, tazminat takip araçları, hasar tedvir ve tasfiyesini yürütenler, sigorta eksperleri gibi bu ilişkide rol oynayanların sigorta sözleşmesinin kurulması ve yürürlüğü ile sigorta tazminatının tekemmülü aşamalarında şirkete karşı gerçekleştirdikleri yanlış sigorta uygulamalarıdır.

c) Aracı Yanlış Sigorta Uygulamaları

Sigorta araçlarının şirketlere, sigortalılara veya sigorta ilişkisi içerisindeki ilgili kişilere karşı gerçekleştirdikleri yanlış sigorta uygulamalarıdır.

d) Diğer Yanlış Sigorta Uygulamaları

(a), (b) ve (c) bentlerinde sayılan haller dışındaki yanlış sigorta uygulamalarıdır.

Görüldüğü üzere Hazine Müsteşarlığı’na yapılan gruplandırma da IAIS sınıflandırılmasına paralel bir biçimde şekillendirilmiş ve 3 temel suistimal ve sahtekârlık şüphesinden bahsedilmiştir.

Netice itibarıyla, olayın taraflarına göre içeriği farklılaş-

sa da, temelde ilk kategoride dolandırıcılık/güveni kötüye kullanma, ikinci kategoride haksız tazminat talebi neticesinde nitelikli dolandırıcılık, üçüncü kategoride ise haksız taleplere aracılık ya da ilk kategoriye benzer şekilde güveni kötüye kullanma ve benzeri suistimaller öne çıkmaktadır. İştirak tarafları arttıkça suistimalin içeriği de zenginleşecektir.

Özellikle haksız tazminat talebine ilişkin suistimal ve sahtekârlıklar noktasında bir başka sınıflandırma ise eylemi gerçekleştiren kişinin bilgi, tecrübe ve statüsüne göre yapılabilmektedir:

- Küçük meblağlı yarar sağlayan suistimalciler,
- Donanımlı suistimalciler,
- Organize sahtekârlar,

şeklinde ifade edilebilecek söz konusu ayırmda suistimal veya sahtekarlığa karışan kişi ya da grupların gerekçe ve yöntemleri farklılık arz etmektedir. Zaten bu şekilde bir ayrıma gidilmesinin temel mahiyeti de suistimallerin önlenmesine ilişkin en önemli aksiyonlardan olan sebep ve yöntem tespitinin farkına varılmasıdır.

Söz konusu sınıflandırmada ilk sırada yer alan küçük meblağlarla yarar sağlayan suistimalciler sıklıkla sınırlı bir sigortacılık bilgisine sahip kişiler olup, genelde bir ya da birkaç kez belirli bir meblağın altında bir tutara sahip sahte

hasarlarda kendilerini gösterirler. Bu kişiler sıklıkla yaşadığı bir hasar sonrası sigorta şirketi tarafından mağdur edilen, ödediği primi çok yüksek bulan, ufak meblağlarda getiri arayışında bulunan veya yaşadığı ilişkili bir başka mağduriyet nedeniyle öfkelenmiş kişilerdir.

İkinci kategoride yer alan donanımlı suistimalciler ise hasar sürecinin operasyonel ve hukuki boyutuna sıklıkla sigorta şirketi çalışanları kadar hâkim, esas amaçları kazanç olan ve sınırlı bir organizasyona sahip suistimalcilerdir. Bu şahıslar hangi hasarın, hangi koşullarda değerlendirildiğini ve nasıl bir operasyonel süreçle ödeneceğini bilirler.

Örneğin, bu kişiler mevcut bir sigorta şirketi tahmini hasar bedeli 2.000 TL'nin altındaki hasarlarda eksper görevlendirmiyorsa bunu bilirler ve bu meblağa yakın ancak daha düşük tutarda bir sahte hasara sebebiyet verebilirler.

Son bir grup olan organize sahtekârlar ise, gerek operasyon, gerek mevzuat açısından son derece bilgili olan, bunun yanında hasar sürecine ilişkin tüm organizasyona da hâkim bir şekilde belirli bir şebeke dâhilinde sahtekârlığa neden olan kişilerden oluşur.

Sigortacılık müessesesi için en tehlikeli grup olan bu kişiler sıklıkla taşıt sigortalarında eksper, onarım servisi ve tedarikçi, sağlık sigortalarında ise doktor, eczacı ve hastane (ya

da aracı) üçgeninin iki veya üç ayağını ellerinde bulundururlar.

Bu kişiler, tıpkı donanımlı suistimalciler gibi belirli bir rutin içerisinde sıklıkla birçok şirketi zarara uğratmakta ve zaman zaman da şirket içeri-sinden destek bulmaktadırlar.

Bir başka sınıflandırma ise suistimalin niteliğine göre yapılabilir. Ağır/katı ve hafif/yumuşak suistimaler olarak adlandırabileceğimiz bu ayırımıda “hard fraud” olarak nitelenen ağır suistimaler sigorta kapsamında yer alan bir teminatı karşılayan bir hasara doğrudan ve kasti olarak sebep olunması, “soft/opportunity fraud” olarak nitelendirilebilen yumuşak/hafif suistimaler ise meşru bir hasarın olduğundan daha ağır ya da abartılı gösterilmesi olarak tanımlanabilir. Bu doğrultuda, kundakçılık ağır bir suistimal iken, mevcut bir hırsızlık tazminatı başvurusunda çalınan eşyaları adet ve/veya tutar olarak yüksek göstermek hafif suistimal olarak sınıflandırılacaktır.

Diğer taraftan, gerçekleşen bir sigorta sahtekârlığı yalnızca bir sigorta şirketi ya da organizasyonuna karşı olmamakta, ruhsatsız olarak ya da illegal bir biçimde sigortacılık ürünü satan kişiler tarafından da söz konusu duruma sebebiyet verilebilmektedir.

Sıklıkla görüldüğü üzere ülkelerdeki mevzuattan mümkün olduğunca izole olmak veya mevcut kanun boşlukla-

rından istifade etmek amacıyla girilen ve “offshore sigorta sahtekârlıkları” arasında değerlendirilebilecek bu tarz girişimlere, konunun içeriğinden farklı bir bakış açısı gerektirmesi nedeniyle değinilmeyecektir.

2. Hukuki Boyut

Hukuki açıdan konuya yaklaşıldığında, bir eylemin suistimal veya sahtekârlık olarak algılanabilmesi için öncelikle mevcut usulsüzlüğe hileli veya yasadışı olarak sebep olunması gerektiği görülür. Bu aşamada kişilerin unutkanlık, dikkatsizlik, bilgisizlik gibi nedenlerle istemeyerek yapmış oldukları yanlışlıklar hata (yanılma) olarak değerlendirileceğinden, söz konusu irade uyumsuzluğu nedeniyle suistimal olarak söz etmek mümkün olmayacaktır. Zira hayatın doğal akışı gereği hatanın yaşamın tüm alanlarında kendisini gösterdiği şüphesizdir. Bu bağlamda, suistimalerin oluşumunda hata ve hile kavramları arasındaki farkın idraki önem arz eder.

Diğer taraftan, suistimal olarak nitelendirilmese bile, yanılmada hataya düşen kusurlu ise, Borçlar Kanunu'nun 35'inci maddesi gereğince diğer taraf yanılmayı bilmiyor veya bilmesi gerekmiyorsa, sözleşmenin hükümsüzlüğünden doğan zararı gidermekle yükümlü olacaktır.

Hilenin varlığı aldatma kasıtı, aldatma fiili ve illiyet bağına

dayanır. Dolayısı ile hileli bir davranışa yol açan kişinin bu davranışı belirli bir kasıt ile gerçekleştirmesi ve mevcut durumda illiyet bağının söz konusu olması gerekmektedir. Yine bu eylem sonucunda haksız bir menfaat elde edilmesi de suistimalin varlığına işaret edecektir.

Yaptırım açısından bakıldığında, ilk olarak tazminata ilişkin suistimal ve sahtekârlıkların 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamında nitelikli dolandırıcılık olarak nitelendirildiği hususu göze çarpmaktadır. Söz konusu Kanun'un "Nitelikli Dolandırıcılık" başlıklı 158'inci maddesi doğrultusunda "*Dolandırıcılık suçunun sigorta bedelini almak maksadıyla işlenmesi*" halinde üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve suçtan elde edilen menfaatin iki katından az olmamak kaydı ile beşbin güne kadar adli para cezasına hükmolunmaktadır.

Burada dikkat çekici bir husus, temelde nitelikli dolandırıcılık suçu için kanunda iki yıllık bir alt sınır belirlenmesine rağmen bu sınırın, 6456 sayılı Kanunla 03/04/2013 tarihinde yapılan değişiklik neticesinde dolandırıcılık suçunun sigorta tazminatının temininde ortaya çıkması halinde üç yıla çıkartılmış olmasıdır.

Söz konusu değişiklik önemlidir, zira yapılan bu değişiklikle Türk Ceza Kanunu'nun 5'inci maddesi doğrultusunda üst sınırı 18-65 yaş

aralığındaki vatandaşlar için iki yıl olan "hapis cezasının ertelenmesi" imkânı ortadan kalkmaktadır.

Benzer şekilde, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231'inci maddesinde kendisine yer bulan "hükmün açıklanmasının geri bırakılması" müessesesinin uygulanma imkânı da ortadan kalkmıştır. İyi hal indirimi ile dahi söz konusu ceza 2 yıl 6 aya düşmekte ve mevcut erteleme ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması müesseselerinden faydalanılamamaktadır.

Bu durum söz konusu değişikliğe ilişkin kanun gereğince, sigorta şirketlerinin de tıpkı bankalar gibi finans sektöründe faaliyette bulunan itibar kurumlarından olmaları dikkate alınarak mevcut değişikliğin yapıldığının vurgulanması ile izah edilmektedir.

İdari açıdan bakıldığında ise Yanlış Sigorta Uygulamalarının Tespiti, Bildirimi, Kaydı ve Bu Uygulamalarla Mücadele Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik kapsamında Sigorta Bilgi Merkezi (SBM) tarafından, sistematik kontroller sonucunda veya kendisine iletilen bildirimler çerçevesinde yanlış sigorta uygulamasının suç mahiyetinde olduğunun tespit edildiği durumlarda keyfiyetin ilgili adli mercilere ve Hazine Müsteşarlığı'na iletilmesi gerekmektedir.

Buna paralel olarak şirketler de tespit ettikleri hususları başta iç sistemleri kapsamında

olmak üzere yaptırma tabi tutmakta ve gerektiğinde ilgili adli mercilere başvuruda bulunabilmektedirler. Elbette ki bu noktada şirket içi sistemsel tanımlamaların hukuki ölçütler doğrultusunda yapılması ve yine adli süreçlere ilişkin adımların da yeterli ve gerekli tüm bilgi ve belgelerin temini sonrası atılması önem kazanmaktadır.

3. Suistimal ve Sahtekârlıkların Önlenmesi

Görüldüğü üzere, sigorta suistimal ve sahtekârlıklarının şirketlerin mevcut mali tablo ve operasyonlarına ne derece zarar verebileceği hususu şirketler açısından ihmal edilemeyecek bir durum yaratmaktadır. Bu durumda, şirketlerin gerekli farkındalığı gerek personel, gerek çalışılan paydaşlar ve gerekse kullanılan bilgi işlem sistemleri bünyesinde yaratması son derece önemlidir.

Süreç ve kapsam anlamında konuya bakıldığında sigorta suistimal ve sahtekârlıklarının birçok farklı boyutu ile karşılaşılar. Hukuki (adli ve idari), bilgi işleme ilişkin, denetsel ve ekspertize ilişkin (teknik) birçok boyut süreç içerisinde ihtiyacını hissettirebilmektedir. Bu doğrultuda, şirketlerden ilgili konulara ilişkin yapılanmalarını oluşturmaları ve gerekli olan desteği temin edebilmeleri beklenir.

Daha açık bir anlatımla, bir

olayın suistimal ya da sahtekârlık kapsamında olup olmadığını tespit edebilmek adına;

- Yeterli bir teknik bilgiye (otomotiv, mühendislik, medikal vb. enformasyonlar),
- Suistimale neden olan ya da tazminat talep edilen olayla ilgili detaylı verilere,
- Sigortacılık hizmeti alan kişinin ya da şirket içi suistimallerde ilgili personel(ler)in geçmiş ve güncel konjonktürdeki verilerine,
- Mevzuata ilişkin (hukuki) ve
- Operasyonel anlamda yeterli bir bilgi ve tecrübeye

gereksinim duyulmaktadır.

Süreç içerisinde ilk olarak olası suistimal ve sahtekârlıklara ilişkin ihtimalleri göz önünde bulundurmaya gerekmektedir. Bu doğrultuda, tazminata ilişkin olarak sıklıkla karşılaşılan suistimal ve sahtekârlık yöntemleri şu şekilde sıralanabilir:

- Sahte veya metinde oynanmış tutanak tanzimi,
- Sahte belge, imza ve beyan durumları,
- Poliçe başlangıç tarihinden önce meydana gelen hasarlar,
- Planlanmış/organize/anlaşmalı hasarlar,
- Prim suistimalleri,
- Abartılmış fatura suistimalleri,
- Vurdu kaçtı beyanı suistimalleri,
- Sahte yaralanma suistimalleri,

- Gereksiz tedavi gideri suistimalleri,
- Kendi malına zarar verme,
- Onarım servisi/tedarikçi/sağlık hizmeti sunucusu suistimalleri.

Resmin daha net görülebilmesi adına SİSBİS istatistiklerine göre 2015 yılı Aralık ayı itibarıyla şirketlerin yapmış oldukları bildirimlerin kümülatif toplamına bakıldığında; en yüksek oranın %19,7 ile planlı/organize hasarlara ait olduğu görülmektedir. Bu oranı %16,9 ile sahte kaza tespit tutanağı suistimalleri, %16,8 ile "vurdu kaçtı" beyanı suistimalleri ve hasar sonrası sigortalama suistimalleri ve %9,1 ile sahte yaralanma suistimalleri izlemektedir. Tüm suistimler içerisinde taşıt sigortalarının %96'lık payı ise söz konusu menfi tabloyu daha net izah etmektedir.

Yine söz konusu suistimallerin %66,7'sini sigortalının feragat ettikleri, %25,3'ünü ise yalan beyan sebebiyle reddedilenler oluşturmaktadır.

Prosedür olarak şirketler, öncelikle sistemlerinde söz konusu tespitlere ilişkin kriterleri (red flag-kırmızı alarm/bayrak) tanımlarlar. Bu tanımlamalar neticesinde bilgi işlem sistemlerinin de yardımı ile eksper veya dosya sorumlusu tarafından yapılan ön kontrollerde gerekli görülen durumlar için inceleme veya denetim elemanı görevlendirilmektedir. İnceleme ve denetim eleman-

larının gerek dosya üzerinden ya da online olarak internet tabanından, gerek araç ve olay mahallinde yapacakları incelemelere ilişkin hususlar sistemde ayrıntılı bir sistematik içerisinde belirlenmiş olmalıdır.

Mevcut ve olası suistimallerin tespit edilmesi ve önlenmesi adına atılabilecek en önemli adım gerekli tüm kontrol noktaları ile donatılmış yeterli bir bilgi işlem sistemi ve yazılımlara sahip olmak ve bu yazılımların sürekli olarak güncellenmelerini sağlamaktır. Dolayısıyla kullanılan bilgi işlem sisteminin etkinliği ve yeterliliği kadar, söz konusu sisteme tanımlanmış kontrol noktalarının da etkinliği ve güncelliği önem arz edecektir.

Diğer taraftan, her bir kontrol noktasını sisteme tanımlamak için pratiği gereği mümkün olmayabilir. Bu doğrultuda, gerek dosya sorumlusu personelin, gerek kontrol amirlerinin (supervisor) ve gerekse ilgili diğer kişilerin mevcut konulara ilişkin farkındalıklarının da temini gerekir. Bu noktada, söz konusu kişiler için sunulacak eğitimler ve dönem/süreç içerisinde temin edilecek bilgilendirme notlarının önemi oldukça büyüktür.

Tüm bu bilgiler ışığında, suistimal ve sahtekârlıklar noktasında şirketin temin etmediği mal ve hizmetler için gerçek dışı satıcılara ödeme yapılması ya da yapılıyor gibi gösterilmesinden uyumsuz

faturalandırmaya (hizmeti verilmemiş bir unsurun faturalandırılması, aynı hizmetin birden çok defa faturalandırılması), poliçenin ilk günlerinde ya da poliçe vadesinin bitimine kısa bir süre kala gerçekleşen hasarlardan acente ya da brokerin, primi artırmak suretiyle sigortalının bilgisi dışında teminatı genişletmesine (sliding) kadar birçok durum, bazıları IT sistemine tanımlanmak suretiyle süreç içerisinde ihtimal dâhilinde olabilecek kontrol noktaları olarak sıralanabilir.

Bir hasarın suistimal şüphesi dolayısı ile reddedilmesi halinde, 6102 sayılı Kanun'un 1409'uncu maddesi uyarınca ispat yükü sigortacıya verildiğinden ötürü şirketin söz konusu durumu kesin kanıtlarla ispatlaması ve red işlemine ilişkin yasal dayanakların da mevcut olması gerekir. Bu noktada;

- Usulüne uygun ve aksi ispatlanamamış tutanaklar,
- Kazaya ilişkin fotoğraf ve video kayıtları,
- Ekspertiz raporları,
- GPS verileri ve cep telefonu sinyal verici kayıtları veya
- Tanık ifadeleri,

gibi her türlü yasal delil yanında şirket tecrübeleri, mevzuat ve ilgili yargı kararları (örneğin, şoförün olay mahallini terk etmesi gibi durumlarda Yargıtay tarafından ispat yükünün sigortalıya geçtiği yönündeki kararlar) şirketler

tarafından kullanılabilir.

Konu hakkında azami aylık periyotlarla gerçekleştirilecek fraud (suistimal) toplantıları ve bu toplantılarda tespit edilen hususların sisteme tanımlanarak yeni kontrol noktaları oluşturulması ise bir diğer önemli adımdır. Söz konusu toplantılarda;

- Rutin fraud (suistimal) dosyaları,
- Kesin kararı verilemeyen hasar dosyaları ve
- Gelişigüzel (random) seçilen hasar dosyaları

incelenebilmektedir. Süreç içerisinde söz konusu duruma bir reaksiyon göstermek amacıyla bazı şirketler sahte hasarlara ilişkin ayrı bir yapılanmayı organizasyonlarına adapte ederken, bazıları ise ayrı bir birimden ziyade periyodik aralıklarla düzenlenen toplantılar veya bir alt komite ile konu hakkında aktif bir tavra imza atmaktadırlar. Ne şekilde bir yapılanmaya gidilirse gidilsin, sahte hasarlara ilişkin şirket bünyesinde ayrı bir farkındalık oluşturulması hususunun ihmal edilmemesi önemlidir.

Benzer şekilde *YanlıŞ Sigorta Uygulamalarının Tespiti, Bildirimi, Kaydı ve Bu Uygulamalarla Mücadele Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğın 9'uncu maddesi* uyarınca gerçekleştirilen ve sigorta şirketlerinin idari personeli (bilgi işlem, mali birimler, yardımcı hizmetlerde

çalışan personel vb.) haricinde birim bazında bir ayrıma gidilmeksizin yönetim kurulu dâhil tüm çalışanların katılma zorunluluğu bulunan eğitimler de farkındalık adına önemli bir adımdır. Yine de suistimallere ilişkin en önemli kontrol noktalarını bünyesinde barındıran başta bilgi işlem olmak üzere mali birimlerden sorumlu kişilerin de bu tarz eğitimlere katılımlarının zorunlu tutulması önem arz etmektedir.

Diğer taraftan, şirket iç denetim ve iç kontrol birimleri ile risk yönetiminin (iç sistemler) etkin çalışması da suistimaller karşısında şirketler açısından en önemli hususlardan birini ifade edecektir. Bu doğrultuda;

- Sorumlulukların net bir biçimde yazılı olarak belirlenmesi,
- Yetki limitlerinin doğru bir biçimde tanımlanması,
- Risk barındıran hususlarda çok aşamalı imza zorunluluğu getirilmesi,
- Detaylı kayıt ve raporlamalarla proaktif bir süreç izlenmesi ve
- Sızıntıların minimuma indirilmesi,

suistimal riskini de aşağıya çekecektir. Bu noktada, olası iç denetim ve iç kontrol raporlarının çözüm önerilerini de içermesi ve mümkün olduğunca gizli tutulması önemli bir başka husustur.

Yine kontrol edilmesi gereken hususların zaman zaman başka kişi ya da kişiler tarafından incelenmesi (the four eyes principle) de uygulama noktasında önemli bir alternatiftir.

Benzer şekilde, şirket faaliyetleri hakkında her türlü detaylı bilgiye ilişkin geçmişe dönük veri ve raporlamaların bilgi işlem sistemi üzerinden çok kısa bir sürede temin edilebilir olması gerekir. Bu doğrultuda, şirket içi ve dışı iletişim kanallarının zenginleştirilmesi ve etkin çalışması mühimdir.

Özellikle şirket içi suistimallerin önlenmesi noktasında, işe alım aşamasında söz konusu personel hakkında makul ve yeterli bir araştırmanın yapılmış olması önem arz eder. Çağrı merkezi (call center) satışlarında usulsüz satış yapan çalışanın bu satıştan aldığı primin şirkete iadesi veya daha ağır yaptırımlar ya da suistimal potansiyeli yüksek hizmet alımı vb. yetkilere sahip pozisyonlarda (fraud sensitive positions) belirli aralıklarla (kısa süreli de olsa) rotasyona gidilmesi de benzer bir amaca hizmet etmektedir.

Yine şirket çalışanları tarafından müşteri bilgilerine erişime ancak belirli sınırlar dâhilinde ve söz konusu erişimi kayıt altına alacak şekilde izin verilmelidir.

Diğer taraftan, olası suistimal ve sahtekârlıklarda şirketin saygınlığını etkileyeceği kaygısı ile şirket içinde idari

boyutta çözüm ve cezalar üretilmesinin yeterli görülmesi ve yasal kovuşturmayla gidilmesinin şirket açısından çok daha ağır sonuçları olabilmektedir. Zira söz konusu uygulama, çalışanlarda suistimali gerçekleştirmenin tek olumsuzluğunun işten atılma olduğu, bu sonucun ise elde edilecek olası maddi çıkar ile kıyaslandığında önemli olmadığı düşüncesine neden olabilmekte ve bu durum sonuç olarak suistimal riskini artırıcı veya teşvik edici bir niteliğe bürünebilmektedir.

Benzer şekilde, şirket çalışanları açısından olası ceza ve yaptırımların yanı sıra çeşitli teşvik ve ödül sistemleri uygulanabilmesi ve gerek maddi, gerek manevi anlamda pozitif bir çalışma ortamı tasarımı personel verimliliği ve sadakati açısından bir başka kontrol noktası olarak görülebilir. Bu noktada, özellikle personel maaşlarının makul ve yeterli bir düzeyde tutulması suistimaller açısından önemli bir kontrol noktası olarak görülebilir. Zira bankaların başta şube müdürlüğü pozisyonu olmak üzere meblağ anlamında risk katsayısına paralel bir ücretlendirmeye gittikleri ve bu doğrultuda bazıları için aylık 5.000 TL gibi rakamlar söz konusu olurken, bazı şube müdürlerinin 30.000 TL'yi aşan meblağlarla ücretlendirildikleri bu noktada hatırlatılabilir.

Personel riski açısından benzer bir başka aksiyon ise;

çalışanlara ait bilgisayarlarda standart bir konfigürasyon bulunması, kullanıcıların bilgisayarlarında minimum yetkiye sahip olması, CD, disket ve USB sürücülerine erişimin engellenmesi, dosya paylaşımında yetkinin sınırlandırılması, otomatize edilmiş süreçlere manuel müdahalelerin kısıtlanması, telefon hatlarını kullanarak sağlanan internet erişiminin önlenmesi ve kullanıcıların kendi uygulamalarını geliştirmelerine engel olunması şeklinde olabilir.

“Internal fraud” noktasında vurgulanabilecek son bir husus ise üst yönetim tarafından gerçekleştirilebilecek suistimal ve sahtekârlıklar noktasındadır. Burada kayda değer boyutlardaki parça tedariki, personel servisi, yemek vb. hizmet alımları gibi sözleşmelerin imzalanması ya da gerçek olmayan şirket içi ve dışı ödemelerin yapılması ile şirketin zarara uğratılması ihtimal dâhilindedir. Bu noktada, doğrudan yönetim kuruluna bağlı olması gereken şirket iç denetim biriminin etkin çalışması bir nebze kontrolü temin edebilir. Bilgi teknolojilerinin (IT) etkin kullanımı, iç denetim ve kontrollerinin etkinliği ve verimliliğini artırarak bilginin doğruluğu ve zamanlılığına katkı sağlayacaktır.

Konuya tazminat suistimalleri açısından bakıldığında, öncelikle şirket tarafından tasarlanan ürünlerin olası suistimallere sebebiyet vermeyecek

yada sahtekârlıklara minimumda yol açacak bir tasarımla piyasaya sunumu gerekir. Zira bu şekilde bir tavrı sorunun başlamadan çözümü noktasında önemli bir adımdır. Bu aşamada sunulacak bir ürünün belirli bir muafiyet oranı ile tasarlanması yalnızca prim bedelinin düşmesini sağlamayacak, şirket açısından potansiyel suistimaller noktasında bir nevi koruyucu tedbir olarak da görülebilecektir.

Benzer şekilde, söz konusu ürünlere ait soru ve bilgi formlarının da kapsamlı olarak hazırlanması ve mümkün olan tüm soruların cevaplanmasının sağlanması gerekir. Bu doğrultuda, optimum şekilde söz konusu bilgilerin teyidinin de yapılması önemlidir. Örneğin, sigorta suistimalleri arasında 2015 yılı verileri ile yaklaşık %17'lik bir paya ve son yıllarda giderek artan bir seyre sahip olan poliçe temini öncesi hasarlar noktasında sigortalanmak istenen araç, ev ve benzeri unsurların en azından belirli şartlar altında acente ya da ilgili diğer kişiler tarafından görülmesi ya da ilgili fotoğrafların temini önemli bir adım olacaktır.

Suistimal ihtimali yüksek cep telefonu, motosiklet ya da cam hasarı ile karşılaşabilecek ürünlere karşı da ayrı bir hassasiyet gösterilmesi gerekir. Zira Britanya'da yalnızca soruşturma süreci yılda 1 milyon Sterlinin üzerinde bir maliyete ev sahipliği yapan ve Ulusal

Cep Telefonu Suç Birimi (The National Mobile Phone Crime Unit) tarafından ilgili hırsızlık raporlarının %15 ila %20'sinin sahte olduğu tahmin edilen cep telefonu çalınma durumları ya da en kolay suistimal kaynaklarından cam hasarlarına karşı poliçe üretim aşamasında gerek sigortalı, gerek şirket çalışanları nezdinde farkındalık yaratılması gerekliliğinden bahsetmek gerekir.

Yine California'da cep telefonu mağazası sahibi kişiler ve yakınlarınca müşterileri adına yapılan sahte hasar başvurularından dolayı yüz binlerce doları bulan zararların olduğu hususu da söz konusu ürünün suistimallerine karşı farkında olunması gereken bir resim yaratmaktadır.

Şirket tarafından belirlenen hedeflerin makul olması ve başta hizmet alımları olmak üzere tedarikçiler, servisler ve benzeri kuruluşlarla yapılan operasyonel kontratların makul şartlar altında şekillenmesi de önemli bir başka husustur. Zira realist olmayan hedefler veya işin doğasını maliyet ve operasyonel anlamda aşan kontrat ve beklentiler, olası suistimal ve sahtekârlıklara davetiye çıkarmak anlamına gelebilir.

Örneğin, orijinal (OEM) parça temini konusunda belirli bir markada tedarikçiden alınan piyasa rayiçlerinin çok üstündeki iskonto oranları, uygulamada operasyonel zorlukları veya suistimal riskini ortaya çıkarabilmektedir. Bu noktada,

dışarıdan hizmet alımlarında (outsourcing) ilgili paydaşlar hakkında doğru ve yeterli bir araştırmanın yapılmış olması ve etkili bir denetim mekanizmasının temini oldukça önemlidir.

Daha önce vurgulandığı üzere bilgi işlem sisteminin de ilgili kontrol noktaları ile donatılması, parametrelerin düzenli olarak güncellenmesi ve güncel gelişmelerin gerek piyasadan, gerek diğer şirketlerden takip edilmesi sahte hasarlar noktasında şirketler açısından pozitif sonuçları beraberinde getirecektir. Bu şekilde IT sistemine tanımlanan hususlar, olası bir alarm ya da uyarı durumunda ilgili ve yetkili kişilere e-mail veya cep telefonu yolu ile otomatik uyarı mesajı şeklinde iletilebilmelidir.

Örneğin, sağlık sigortası kapsamında bilgi işlem sisteminde yapılacak tanımlamalarla uyumsuz provizyonların verilmesi veya daha sonra fatura edilen ve fatura-sigortalı unsur/hizmet uyumsuzluğuna sebebiyet veren hizmetlerin ödenmesi engellenebilmektedir. Daha spesifik bir anlatımla bir sırt ağrısının veya kas spazmı ya da iltihaplanmalarının nedenlerini teşhis için ultrason prosedürü uygulanması uygun değildir. Yine gereksiz röntgen çekimleri, spinal videofluoroscopi, yüzey elektromiyografisi veya termografi gibi uygulamalar da dikkat edilmesi gereken olası medikal

suistimaller arasında sayılabılır. Aynı şekilde taşıt sigortalarında sisteme tanımlanan kaza senaryoları ile parça ve onarım yapılacak hizmet uyumsuzluğu kısmen de olsa giderilebilecektir.

Yine de tıpta bir mesleği uygularken uyulması gereken ahlaki değer ve etik kuralları inceleyen bilim dalı olan deontoloji dersinin ilk gününde öğrencilere ifade edilen “hastalık yok hasta vardır” kuralının hekimlere yapılan pek çok müdahale için bir açıklama yapabilme esnekliği tanınması, yaşanan sürekli değişim ve gelişimler ve konunun kompleks yapısı nedeniyle özellikle medikal bir işlemin doğruluğu konusunda farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olunması, şüpheli bir durumun suistimal olduğu konusunda karar vermeyi zorlaştıracaktır.

Bir başka örnekte, ağrı ve tutulma belirtileri ile teşhisi sıklıkla hastanın beyan ve anlatımlarına dayanan ve “whiplash” (sıklıkla trafik kazalarında kafa ve omurganın şiddetle yana, öne veya arkaya doğru sarsılmasından kaynaklanan travmalar) olarak adlandırılan boyun incinmeleri, özellikle Britanya’da sigorta şirketlerinin ödedikleri bedeni tazminatlar içerisinde yaklaşık %60-%75 gibi ciddi bir oranda yer tutmakta ve doktor-mağdur/sigortalı ilişkisinin de etkisi ile haksız ödenen tazminatlar vesilesi ile önemli ölçüde suistimallere neden olmaktadır.

Dahası, aynı coğrafyada birçok kez telefon görüşmeleri ile dahi teşhis konulduğu tespit edilmiştir. Aynı rahatsızlığın, teşhis için çok daha ciddi testlerin gerektiği Fransa’da ilgili tazminat payı içerisinde yaklaşık %3 civarında olması, özellikle muallâk tazminat karşılıkları içerisinde çok ciddi bir yer tutan bedeni tazminatlara ilişkin suistimallerin ne derece ciddi boyutlara varabildiğini göstermektedir.

Diğer taraftan, özellikle 2010 yılından itibaren başta ABD olmak üzere batı coğrafyasında kullanılan ve 2014 yılında Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi tarafından da uygulanmaya başlanan mobil kaza tutanağı uygulaması da suistimallerin önlenmesi noktasında önemli bir adımdır. Birçoğu iPhone (iOS), Blackberry, Windows ve Android platformları için hazırlanabilen ve internet üzerinden kolaylıkla akıllı telefonlara, tabletlere yüklenilebilen yazılımlar aracılığı ile hasar ihbarında bulunulması uygulamaları, hasar doğruluğu noktasında etkin bir süreç yönetimine yönlendirme yapabilmektedir.

Her ne kadar yasal bir zorunluluk getirilmediği takdirde ticari araçlar dışında düşük bir penetrasyon potansiyeline sahip olsa da, telematik uygulamaları da benzer bir etki yapabilmektedir.

Konuya ilişkin şirketler tarafından değerlendirilebilen bir başka uygulama ise hasar de-

netim ve inceleme elemanları üzerinden yürümektedir. Bazen tamamı şirket bünyesinde, bazen ise dışarıdan sağlanan uzmanlar aracılığı ile gerçekleştirilen kontrollerle sahte hasarların denetimine ilişkin etkin bir yapı oluşturulabilmektedir.

Bu aşamada hasar inceleme elemanları ile genel müdürlük nezdinde hasar dosyası ve ilgili sistemler aracılığıyla dosya üzerinden, hasar denetim elemanları ile sahada gerçekleştirilen denetimlerle gerek sigortalı, gerek eksper, gerek servis ya da sağlık kuruluşu ve gerekse tedarikçi bazında olası sahtecilik işlemlerinin de önüne geçilebilmektedir. Bu doğrultuda, hasara neden olan olayın doğruluğundan onarımda gerçekleştirilen işçiliğin kontrolüne kadar eksper ya da denetim elemanlarınca gerekli kontroller gerçekleştirilmelidir.

Benzer şekilde, onarımlarda kullanılan parçalar ile ekspertiz raporlarında beyan edilen ve şirkete faturalandırılan parçaların uyumlu olması noktasında da ekspertiz ve saha denetimlerinin önemi büyüktür. Zira araç onarım servisleri ve tedarikçiler tarafından sıklıkla sigortalı araçlara yapılan fiyatlandırmaların, sigorta teminatı olmadan söz konusu servis ya da tedarikçiye başvuran şahıslara nazaran daha yüksek belirlendiği bilinen bir gerçektir. Bu bağlamda, gerek onarım öncesi anlaşmaların makul

kontratlar üzerinden yapılması, gerek çalışılan eksperlerin konu hakkında şirketi mağdur etmeyecek biçimde inisiyatif alabilmelerinin temini ve gerekse saha denetim elemanlarının kontrolleri neticesinde söz konusu menfi tablo bir nebze pozitif çevrilebilecektir. Bu aşamada, sigorta şirketlerinin de ilgili servis ve tedarikçilere olan borçlarını zamanında ödemeleri ve ekspertiz ücret politikasını ideal düzeyde konumlandırabilmeleri, mevcut ilişki ağının daha sağlıklı olmasına neden olabilecektir.

İstatistikî anlamda bakıldığında, yılda 3.000'i aşan suistimal bildirimlerinin ilkbahar aylarında zirve yaptığı, sonbahar aylarında ise (Kasım hariç) minimum seviyelerde gezindiği hususu, sahte tutanakların istatistikî ağırlığı ile birlikte düşünülerek ilgili dönemlerde denetim ve kontrol yoğunlaşması şeklinde şirket uygulamalarına yansıtılabilmelidir. Yine eksper rotasyonu suretiyle aynı eksperlerin sürekli olarak aynı tamirhanelerde çalışmaması da sağlanmalıdır.

Özellikle sahte hasarların yarından fazlasını oluşturan sahte tutanakların organize olarak temini şirketler açısından özel bir dikkat ve konsantrasyonu gerektirmektedir. Zira bazı sigortalıların yine bazı tamirhanelerle (sıklıkla büyük ve tanınmış olmayanları) zaman zaman kiralık araç ya da çekici firmaları ile işbirliği ne-

ticesinde ortak organize ettikleri araç çarpıştırmaca olaylarının varlığı şirketler açısından önemli bir sorundur. Burada aynı araç grubu düzenli olarak kaza yapmakta ve kaza içerisindeki araçların sigorta şirketleri de genellikle farklı şirketler olmaktadır. Dahası kusur oranı ise sıklıkla karşı tarafta yoğunlaşmaktadır. İstatistikî anlamda rastlanması oldukça düşük olan bu senaryo karşısında şirketlerin farkındalık sahibi olması gerekecektir.

Diğer taraftan, söz konusu hasarlar tamirhanelerden bağımsız olarak da gerçekleşebilir. Örneğin bir motosikletin sürekli aynı şirket veya taksi durağının araçlarına çarpması, sigortasız araçlardaki hasarların (özellikle cam hasarlarının) ya da hasarlı görüntüsü verilen, fotoğrafı net olmayan ve şirkete bilinçli olarak geç gönderilen hasarların başvuruları, bu noktada örnek teşkil edebilir.

Benzer şekilde, belirli bir ücret karşılığında araçlarını perte çıkarmak isteyen sigortalılar için çalışan “pert dublörleri” de sahte tutanak uygulamasına kaynak olmaktadır. Özellikle başta güvenliği ile öne çıkan Volvo, BMW, Audi ve Mercedes gibi üst segment firmalara ait araçların pert edilmesinde söz konusu kişiler yasadışı biçimde fonksiyon üstlenebilmektedir.

Bu noktada, özellikle poliçe üretim aşamasında suistimal ve sahtekârlık unsurunun sonuçla-

rının vurgulanması önemli bir adım olabilir. Zira bahsedildiği üzere sigorta suistimal ve sahtekârlıkları nitelikli dolandırıcılık kapsamında değerlendirilir ve sonuçları oldukça ağırdır. Bu şekilde bir bilgilendirme, daha açık bir ifade ile sigortalılara sunulan bilgilendirme formlarında olası yaptırımların ifade edildiği bir ya da iki cümlelik zorunlu bir bilgilendirme içeriği, düzenleme otoritesi tarafından üzerinde düşünülmesi gereken bir hususa işaret edebilir.

Zira 2011/15 sayılı Yanlış Sigorta Uygulamalarının Tespiti, Bildirimi, Kaydı ve Bu Uygulamalarla Mücadele Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin Uygulama Esaslarına İlişkin Genelge’de de benzer bir mantık sergilenmiş ve olası suistimal eylemlerinin sonuçları hakkında şirketlerce internet sitelerinin ana sayfalarında dikkat çekici bir şekilde duyuru yapılması gerekliliği vurgulanmıştır. Yine de nüfusun yarından fazlasının internet kullanmadığı bir coğrafyada yalnızca internet siteleri değil, poliçe içeriklerinde de bu şekilde bir bilgilendirmeye gidilmesi gereklidir.

Yine özellikle şoför değişikliği vb. durumlarda cep telefonu sinyal verici kayıtlarına başvurulabileceğinin, olası sigortalının pişmanlığına ve sigortacının şikâyetten vazgeçmesine rağmen davanın bir kamu davası olarak devam edeceğinin hatırlatılması ve

konu hakkında kesinleşmiş yargı kararlarından örnekler sunumu da olası bir şüpheli hasar durumunda tazminat talebi aşamasında bir alternatif olabilir.

Son olarak, Yanlış Sigorta Uygulamalarının Tespiti, Bildirimi, Kaydı ve Bu Uygulamalarla Mücadele Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 12'nci maddesi doğrultusunda Sigorta Bilgi Merkezi bünyesinde kurulan ve üçüncü şahıslardan ve sigorta şirketlerinden sağlanan yanlış sigorta uygulamaları ve sigorta suistimaline konu olabilecek verilerin tutulduğu merkezi bir veri tabanı olan Sigorta Suistimalleri Bilgi Paylaşım Sistemi (SİSBİS) ve Sigorta Sahteciliklerini Engelleme Bürosu'ndan da (SİSEB) bahsetmek gerekir.

Başta oto ve sağlık branşları olmak üzere hayat ve diğer tüm sigorta dallarını kapsayan Sigorta Suistimalleri Bilgi Paylaşım Sistemi sayesinde;

- Sahtekârlıkların ilave maliyetlerinin azaltılması,
- Risklerin teminat kapsamına alınıp alınmaması hususunun değerlendirilmesi,
- Risklerin fiyatlanması konusunda daha doğru karar alma imkânı sağlanması,
- Dürüst sigortalıların haklı menfaatlerinin korunması ve
- Prim maliyetlerinin düşürülmesi

gibi hususlar belirli ölçülerde

mümkün olabilmektedir. Şirketler ve dahası sektör tarafından önemli bir kontrol noktası olan bu sistem sayesinde gerek fiyatlandırma, gerek risk seçimi açısından önemli bir ilerleme sağlandığından söz edilebilir.

- Mahkemede karara bağlanmış suistimal,
- Savcılık soruşturmasına konu hasar başvuruları,
- Şirketçe ortaya çıkarılan suistimal durumlarında sigortalıdan feragatname alınması,
- Sahte belgeli hasar başvuruları,
- Gerçek dışı beyana dayalı şüpheli hasar başvuruları,
- Hasardan sonra poliçe düzenlenmesi,
- Sahte hasar şüphesi ile reddedilen ve sigortalının şirketi dava ettiği durumlar,
- Alkollü araç kullanımına ilişkin durumlar,
- Sürücü bilgilerine ilişkin durumlar ve
- Şirketlerin sahtekârlık şüphesiyle ek araştırma gereksinimi duyduğu durumlar

SİSBİS kapsamında söz konusu olabilecek durumlara örnek olarak verilebilir.

Diğer taraftan, Sigorta Bilgi Merkezi (SBM) bünyesinde yer alan Sigorta Sahteciliklerini Engelleme Bürosu (SİSEB) ise;

- Sigorta sektörünün organize suistimal ile mücadelesinin yönetilmesi,

- Organize sigorta suistimalinin tespit edilmesi ve bu konuda destek sağlanması,
- Sigorta suistimalinin bir suç olduğu algısının yaratılması ve medya organlarında bilgilendirici yayınlar yapılması,
- Suistimalin azaltılmasıyla sigorta şirketleri ve suistimal ile ilgisi olmayan sigortalıların korunması,
- Yasal otoriteler ve kolluk kuvvetleri ile etkin bir ilişki ağı oluşturulması,
- Suistimal istihbaratının toplanması, geliştirilmesi ve düzenli olarak paylaşılması,
- Veriler, yazılımlar, istihbarat ve ilişki ağı yardımıyla yüksek suistimal riskinin önceden belirlenmesi ve ilgili tarafların bilgilendirilmesi ve
- Talep edilen bilgilerin/ raporların sağlanması

hedefleri ile 2015 yılında faaliyetlerine başlamış olup, söz konusu büro kanalı ile kademeli olarak mevcutta SİSBİS'e dair yaşanan sıkıntıların önüne geçilmesi planlanmaktadır.

Üretim kanadında hareket sahası mevcut rekabet paralelinde oldukça dar olan şirketler açısından karşılaşılan suistimal ve sahtekârlıklar yalnızca finansal ve teknik nedenlerle değil, ahlaki açıdan da kabul edilemeyecek bir resim yaratmaktadır. Bu doğrultuda bahsedilebilecek birçok senaryo olabileceği gibi, söz konusu senaryolar için alınabilecek

birçok da aksiyon bulunmaktadır. Her ne kadar sigorta müessesesinin yapısı dolayısı ile suistimaller karşısında tam anlamıyla bir konum alabilmek her daim mümkün olmasa da, konuya ilişkin ayrı bir farkındalığın tesisi zorunludur.

Netice itibarıyla, sigorta şirketlerinin, araçlar tarafından primi tahsil edilen poliçelerin sisteme girilmeyerek bek-

letilmesi ya da sigortalıdan habersiz olarak iptal edilerek ilgili primin temin edilmesinden, suç örgütü bağlantılı kişilerce bilinçli bir şekilde trafik kazasında kişinin daimi sakatlığa, dahası ölüme maruz bırakılması sonucu elde edilen önemli boyuttaki gelirlerin bağlı bulunulan söz konusu örgüte aktarılmasına dek uzanan bir resimle karşı karşıya bulunduk-

larının süreç içerisinde farkında olmaları gerekmektedir.

Bu doğrultuda, yalnızca karlılık, hasar yönetimi veya iç sistemlerin bir parçası olarak görülmemesi gereken suistimal ve sahtekârlıklar noktasında şirketlerin olası ahlaki, psikolojik ve toplumsal sonuçların da farkındalığı ile tavır almaları makul ve müspet sonuçlar doğurabilecektir.

Kaynaklar:

- *An Unholy Alliance: Perceptions of Influence in Insurance Fraud Prosecutions and the Need for Real Safeguards*, Abramovsky A., *Journal of Criminal Law and Criminology*, Vol. 98, Issue. 2, Winter 2008.
- *Anatomy of a Fraud Investigation: From Detection to Prosecution*, Pedneault S., 2010.
- *Annual Report, Fraud Deterrence and Detection Activities, A Report to the California Legislature, Nineteenth Report, June 2013.*
- *Automobile Insurance: Road Safety, New Drivers, Risks, Insurance Fraud and Regulation*, Ed: Dionne G., Laberge-Nadeau C., 1999.
- *Big Data and Specific Analysis Methods for Insurance Fraud Detection*, Bologna A. vd, *Database Systems Journal*, Vol. 1, No. 1, 2010.
- *Crash for Cash, Putting the Brakes on Fraud*, Insurance Fraud Bureau, 2013.
- *Fraud 101, Techniques and Strategies for Understanding Fraud*, Pedneault S., 2009.
- *Fraud Investigation, A Claims Handler's Guide A Practical Guide to the Key Issues and Current Law*, Ed: Harvey P., Autumn 2009.
- *Global Pirates: Fraud in the Offshore Insurance Industry*, Tillman R., 2002.
- *Guidance Paper on Preventing, Detecting and Remediating Fraud in Insurance*, International Association of Insurance Supervisors, October 2006.
- *Insurance Fraud Casebook: Paying a Premium for Crime*, Ed: Hymes L., 2013.
- *Insurance Fraud Detection Hints*, Nebraska Department of Insurance, Fraud Prevention Division, 2013.
- *Insurance Fraud Handbook*, Association Of Certified Fraud Examiners, 2009.
- *Insurance Fraud*, Derrig R.A., *The Journal of Risk and Insurance*, Vol.69, No.3, 2002.
- *Insurance Fraud: Issues and Challenges*, Viaene S., Dedene G., *The Geneva Papers on Risk and Insurance*, Vol. 29, No.2, April 2004.
- *Insurance Fraud Handbook*, Association of Certified Fraud Examiners, 2009.
- *Insurer vs. Insurance Fraud: Characteristics and Detection*, Todd J.D. vd, *Journal of Insurance Issues*, 22, 1999.
- *National Insurance Fraud Forum White Paper*, October 2000.
- *No Hiding Place Insurance Fraud Exposed*, Association of British Insurers, September 2012.
- *Placing A Price On Pain And Suffering: A Method for Helping Juries Determine Tort Damages for Nonmonetary Injuries*, *California Law Review Volume 83, Issue 3*, Mark Geistfeld, 1995.
- *Red Flags for Fraud*, DiNapoli T.P., 2010.
- *Report on the Survey on Preventing, Detecting and Remediating Fraud in Insurance*, International Association of Insurance Supervisors, May 2007.

- *Report to the Utah Legislature, A Performance Audit Of the Insurance Fraud Division, June 2009.*
- *Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi, İstatistikler, HATMER Sigorta Hasar Takip ve Gözetim Merkezi, Aralık 2012, 2015.*
- *Sigorta Hukukunda Zenginleşme Yasağı, Omağ M.K.Prof.Dr., Prof.Dr. Ergun Önen'e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2003.*
- *Sigorta Sözleşmesi Süresi İçinde Sigorta Ettirenin Yükümlülükleri, Light D.A., İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 22, Güz 2012/2.*
- *Tackling Insurance Fraud: Law and Practice, Morse D., Skalaa L., 2004.*
- *Türk Sigortacılık Sektörünün Yumuşak Karnı, Yıldırım İ., Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt.5, No.1, 2013.*

Zeki Turgut GEZGEZ

Hakan YÖNDEM

Dünyanın Uyanan Yeni Devi Sahra Altı Afrika (SSA)

550 milyon yıldan uzun bir süre var olan, dünyanın en eski kıtası Afrika'nın kuzeyinde yer alan ve yeryüzünün en büyük çölü olan Sahra Çölü'nün altında kalan bölge, Sahra Altı Afrika'sı (Sub Saharan Africa-SSA) olarak adlandırılmaktadır. Siyah ırkın hâkim olduğu bu bölgede yaşayanlar, çölün aşırı zorlu iklimi sebebiyle Kuzey Afrika'dan ve dünyanın diğer bölgelerinden izole bir hayat sürmüşlerdir. Yaratıcısı oldukları caz müziği, halen var olan kabileleri, davul ve benzeri ritimleri, tahtadan oyulmuş maskeleri ve binaları, renkli desenli giysileri ve safarileri ile ünlü ve çoğu genetik bilimcisine göre insanoğlunun doğum yeri olan bu tarihi bölgenin öncelikle kısaca tarihine değinilerek belirgin sosyo-ekonomik özellikleri açıklanacak, daha sonra ekonomik gelişimi irdelenerek sigorta ve reasürans piyasaları hakkında bilgi verilecektir.

1. Sahra Altı Afrika Bölgesine Genel Bakış

Bazı genetik uzmanları Sahra Altı Afrika'sını, özellikle Doğu Afrika Bölgesini insan

ırkının (Genus Homo) doğduğu yer olarak kabul etmektedir. Bölgede, paleontolojik olarak goril ve şempanze türlerinden ayrılan ve insan anatomisine yakın olan kafatasları bulunmuştur. Bu insan türünün, Afrika Kıtasının yeşillikten kurak döneme geçiş dönemi olan 5 ila 10 milyon yıl önce yaşadığı düşünülmektedir. Ayrıca bölgede bulunan taştan yapılmış aletlerin 2,5 milyon yıl önce kullanıldığı ispat edilmiştir.

Sahra Altı Afrika Bölgesinde çok sayıda kabile yaşamaya devam etmektedir. Birbirinden farklı kültür, gelenek ve dile sahip bu kabilelerin belki de nadir ortak yönlerinden biri, çoğunun Orta-Batı Afrika'da doğan Bantu kabilelerinin neslinden gelmesidir. Bantular memleketlerinden M.Ö. 1.000 yıllarında göç etmeye başlamış ve Sahra'nın güneyindeki diğer tüm alanlara yerleşmişlerdir. Zaman içerisinde bu kabilelerin üyeleri yerleştikleri alanlarda daha ufak gruplar haline gelmiş ve her grup kendi içinde gelişmiştir. Bu sebeple kabile sayısı artmış ve bunların her biri kendine özgü dil, gelenek ve kültüre bürünmüştür.

Bu durumda Sahra Altı Afrika Bölgesinin halen konuşulduğu bilinen 1.000'den fazla dil ve lehçesi ile dünyanın en çok dile sahip bölgesi olması şaşırtıcı değildir. Bölgedeki dil sayısının dünya toplamının yaklaşık 1/6'sına denk geldiği bilinmektedir.

Bölge tarihinde dikkat çeken bir diğer dönem, kölelik ve fildişi ticaretinin Güney Afrika'ya kadar yayıldığı 1700'lü yıllardır. Bu akıma karşı gelmek amacıyla bugünkü Güney Afrika'da yerleşik Zulu İmparatorluğunun başındaki Kral Shaka kuzeye, bugünkü Botswana, Zambiya ve Zimbabve'ye doğru ilerlemiştir. Buradaki kabilelerle birlikte, köle kaçırılmasıyla daha etkili savaşabilmek için, Avrupalı tacirlerden ve misyonerlerden fildişi ve deri karşılığında silah almaya başlamışlardır. Bölgeden köle ticaretini daha çok Avrupalılar ve Araplar yapmış olup, bu ticarete daha sonra Amerika da dâhil olmuştur. Arapların Doğu Afrika'dan yaptığı köle ticareti dünyanın en eskisi olup, 1900'lü yıllara kadar devam etmiştir.

Sahra Altı Afrika Bölgesi,

dünyanın emperyalizm etkisinden ve uygarlıktan en uzun süreye uzak kalabilmiş ülkelerine sahiptir. 1873 yılında başlayan ve 1879 yılına kadar devam eden global ekonomik durgunluk, özellikle Avrupa ve Amerika'yı etkilemiştir. Bu dönemde halen gelişmemiş Afrika piyasaları, dış ticaret fazlası sağlayacağı için başta İngiltere olmak üzere Almanya, Fransa ve diğer Avrupa ülkelerine cazip gelmeye başlamıştır. 1884-85 yıllarında gerçekleşen Berlin konferansı ile Afrika toprakları, Avrupa'nın ana güçleri arasında paylaşılmıştır. Bu sebeple Sahra Altı Afrika ülkelerinin sınırları düz çizgi gibidir. Yapılan anlaşmaya göre her ülke kendi kolonisindeki kabile şefleriyle anlaşacak, oraya bayrağını dikecek ve koloniyi kendi yönetimine alarak ekonomik olarak sömürecektir. Bunların yapılamadığı durumlarda anlaşmadaki başka ülke o koloniyi ele geçirebilecektir.

II. Dünya Savaşından sonra ayaklanmaya başlayan Afrikalılar özgürlüklerini geri almaya başlamışlardır. Güney Afrika ülkeleri (Angola, Mozambik, Zimbabve, Namibya, Güney Afrika) hariç tüm Sahra Altı Afrika ülkeleri özgürlüklerini 1960'larda ilan etmiştir. Daha sonrasında, Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Berlin duvarının yıkılmasını takiben yayılan serbest piyasa ekonomisi akımı Sahra Altı Afrika ülkelerini de etkilemiştir.

Bugünkü Sahra Altı Afrika

Bölgesi, Doğu ve Batı kıyılarındaki adalar dâhil toplam 48 ülkeden oluşmaktadır. Sudan, Sahra çölünün güneyinde kalmasına rağmen politik olarak bölge dışında tutulmaktadır. Sahra Altı Afrika topraklarında dünyanın oluşum dönemlerinde meydana gelen patlama ve püskürme olaylarında katılan kayalar ekonomik olarak değerli altın, elmas, bakır ve krom gibi madenleri ihtiva etmektedir. Bu sebeple, yer altından maden çıkarmaya dayalı sanayi, birçok bölge ekonomisinde bugüne kadar belirgin rol oynamıştır.

Ancak bu kadar değerli madenleri olan bir bölgenin halen dünyanın en fakir insanlarına sahip olması ilginçtir. Bunun temel sebepleri arasında ülkelerin geçmişteki kolonizm, kölelik ve sosyalist ekonomi politikalarının etkilerinden kurtulamamaları ve hükümetlerin etnik gruplar arası çatışmaları engelleyememeleri gösterilmektedir. Dünyanın en az gelişmiş ülkelerinin çoğu Sahra Altı Afrika Bölgesinde yer almaktadır. Dünya Bankası tarafından yayımlanan son global yoksulluk raporu verilerine göre 2012 yılında bölge nüfusunun %43'ü günde 1,90 ABD Doları'nın altında kazanca sahiptir. Aynı oran 1990 yılı için %56 olarak açıklanmıştır. Ancak bölge nüfusundaki artış dikkate alındığında yoksul sayısında da artış olduğu görülmektedir. 1990 yılında 280 milyon kişi yoksul sayılırken,

bu rakam 2012 yılında 380 milyona yükselmiştir.

Swiss Re tarafından yayınlanan Sigma verilerine göre 2015 yılında 1,1 milyar kişi olan bölge nüfusu dünyanın yaklaşık %15'ini oluşturmaktadır ve 2050 yılında 2,3 milyar kişiye ulaşması beklenmektedir. Okuma yazma oranı 1995-2012 yılları arasında sadece %4 oranında artmıştır ve kentsel alanlarda daha yüksektir. Nüfusun yarısından fazlası 25 yaşın altındadır. Ayrıca bölge genelinde ciddi AIDS ve çocuk ölümü sorunu var olup, bu konuda gelişmeler kaydedilse de halen devam etmektedir. Bu sorunların aşılmasıyla birlikte, ciddi nüfus artışı da dikkate alındığında, 2035 yılına gelindiğinde 15-64 yaş arası çalışma yaşındaki Afrika nüfusunun kalan tüm dünya toplamını aşması beklenmektedir.

Dünyada kentselleşmenin en hızlı arttığı bölge olan Sahra Altı Afrika Bölgesinde mega kentler oluşmaya başlamıştır. Lagos (Nijerya) ve Nairobi (Kenya) gibi şehirler bölgenin önemli ekonomik faktörleri haline gelmektedir. Nijerya'nın Lagos şehrinin nüfusunun 2030 yılına kadar katlanarak Afrika'nın en büyük şehri olması beklenmektedir. Bölgede kentselleşmenin yanı sıra mobil telefon ve internet kullanımını da özellikle genç nüfus ve orta gelirli sınıfta hızla artmaktadır. Bu iki gelişim, yazının 3. bölümünde de görüleceği üzere sigorta şirketlerinin

portföylerini ve dağıtım kanallarını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

2. Sahra Altı Afrika Bölgesindeki Ekonomik Gelişim

Sahra Altı Afrika Bölgesi ekonomileri 1990'lı yılların ortalarından itibaren hızla gelişim göstermeye başlamıştır. Bölge genelinde gelir düzeylerinde artış, yoksulluk oranlarında azalma, sağlık ve eğitim alanlarında ise düzelmeler yaşanmıştır. 2008 yılında tüm dünyayı sarsan küresel finans krizi, Sahra Altı Afrika Bölgesinin ekonomik gelişim hızını yavaşlatmıştır. Ancak Tablo 1'den görüleceği üzere, krizin etkilerinden diğer bölgelere nazaran kolayca sıyrılan Sahra Altı Afrika Bölgesi, 2010 yılından itibaren dünya ortalamasının üzerinde büyümesine devam etmiştir. Etiyopya, Gana ve Fildişi Sahili gibi bazı bölge ülkeleri, Dünya Bankası'nın yıllık raporlarında dünyanın en hızlı büyüyen ilk 10 ekonomisi arasına girmiştir. Bu dönemde Dünya Bankası'nın düşük gelir sınıfındaki Gana ve Zambiya gibi ülkeler orta sınıf kategorisine yükselmiştir.

Ancak söz konusu hızlı büyüme oranlarının tüm bölge ülkeleri için geçerli olduğunu varsaymak yanlış olacaktır. IMF verilerine göre bu ülkelerin yaklaşık yarısı ilerleme kaydederken, geri kalan

kısımında çok ufak gelişim gözlemlenmektedir. 2002 ve 2014 yılları arasında artan emtia fiyatları, ekonomisi ağırlıklı petrol ihracatına dayanan Nijerya, Angola, Gana ve Kongo Cumhuriyeti dâhil toplam 8 ülkenin ve ayrıca diğer doğal kaynak ihracatı yapan Liberya, Namibya ve Zambiya gibi ülkelerin gelişim hızına şüphesiz katkı sağlamıştır. Veriler, petrol ihracatçısı ülkeler hariç tutularak incelendiğinde; en hızlı büyüyen 20 ülkenin GSYİH tutarında son 20 yılda ortalama yıllık %5,8 oranında artış olduğu ve reel gelirlerin iki kat yükseldiği, ancak diğer ülkelerde ekonomik büyümenin yavaş ilerlediği, hatta aralarında Botswana, Gambiya ve Mali'nin yer aldığı 8 ülkede kişi başına gelirlerin düştüğü görülmektedir. Bu noktada, Sahra Altı Afrika ülkelerinin büyük bölümünün petrol ithalatçısı konumunda olduğunu, yüksek global emtia fiyatlarının ekonomilerine olumsuz yansıdığını, ancak buna rağmen hızlı veya yavaş bir gelişim kaydettiklerini belirtmek önemlidir.

IMF tarafından yayımlanan GSYİH verilerine göre bölgenin en büyük ekonomisi 2010 yılına kadar petrol ithalatçısı Güney Afrika iken, liderliği 2011 yılından itibaren petrol ihracatçısı Nijerya'ya kaptırmıştır. Dünya Bankası, Güney Afrika'dan ziyade Nijerya'yı bölgenin en büyük ekonomisi olarak değerlendirmektedir.

Her 2 ülkenin GSYİH toplamı, son 10 yıldır bölge toplamının yarısından fazlasını oluşturmaktadır.

Sahra Altı Afrika Bölgesinde 2015 yılına kadar ilerleme kaydeden ülkelerin başarısında sadece global emtia fiyatlarının etkili olmadığı ortadadır. Bölgede dış ticaretin hızla genişlemesi, gelişmekte olan ekonomilerinin yeni teknolojilere, fikirlere ve daha büyük pazarlara ulaşmasını sağlamıştır. Çin, birçok ülke için hem büyük bir ihracat pazarı hem de yatırımların ana kaynağı haline gelmiştir.

Düşük faiz oranları altyapı projeleri için gerekli kredilerin alımını kolaylaştırmıştır. Başta Çin ve Avrupa Birliği ülkelerinden gelen özel yatırımcılar, bölgeye yabancı hükümetler veya uluslararası yardım kuruluşlarından daha fazla fon tahsis etmişlerdir. Sahra Altı Afrika Bölgesine yapılan yabancı doğrudan yatırımların tutarı 2014 yılında yaklaşık %50 oranında artarak 61 milyar ABD Doları'na ulaşmıştır. Bu oran bölgeyi yabancı yatırımlar bakımından dünyanın en hızlı büyüyen bölgesi yapmıştır. Söz konusu yabancı yatırımların ağırlığı Güney Afrika'ya gitse de, ülkeye yapılan yatırımların 2014 yılında %15 oranında düşmesi, yabancı yatırımcıların fonlarını diğer bölge ülkelerine daha çok dağıttığını göstermektedir.

Ayrıca, çoğu ülkenin yönetiminde kayda değer bir gelişim

Tablo 1: IMF Ülke Grupları Bazında GSYİH Yıllık Artış Oranı (%)

Ülke	2004-2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*	2017*
Dünya	4,88	-0,05	5,41	4,22	3,46	3,28	3,41	3,09	3,16	3,54
Gelişmiş Ekonomiler	2,36	-3,41	3,08	1,73	1,20	1,16	1,83	1,88	1,86	1,97
Avrupa Birliği	2,38	-4,29	2,02	1,83	-0,40	0,28	1,45	1,99	1,84	1,95
Gelişmekte Olan Ekonomiler	7,50	2,97	7,42	6,29	5,27	4,91	4,60	3,98	4,10	4,64
CIS	7,62	-6,38	4,64	4,80	3,52	2,11	1,08	-2,85	-1,05	1,26
Gelişmekte Olan Asya	9,26	7,50	9,64	7,83	6,92	6,91	6,76	6,59	6,40	6,32
Gelişmekte Olan Avrupa	5,64	-2,99	4,72	5,42	1,20	2,82	2,79	3,52	3,51	3,33
Latin Amerika ve Karayipler	5,25	-1,25	6,05	4,88	3,17	2,98	1,30	-0,08	-0,47	1,51
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	6,11	1,51	5,16	4,55	5,08	2,13	2,61	2,34	2,94	3,30
Sahara Altı Afrikası (SSA)	6,77	4,04	6,64	4,96	4,30	5,21	5,05	3,37	3,00	3,99
Nijerya ve Güney Afrika Hariç	6,80	3,70	6,20	5,90	5,30	6,50	5,80	4,70	4,40	5,40
-Petrol İhracatçısı Ülkeler	9,20	7,00	8,50	4,60	3,80	5,70	5,90	2,60	2,20	3,40
Nijerya Hariç	10,70	1,70	4,20	3,70	2,40	6,50	4,80	2,30	1,80	3,30
-Petrol İthalatçısı Ülkeler	5,30	2,00	5,30	5,20	4,70	4,80	4,40	4,00	3,60	4,40
Güney Afrika Hariç	5,60	4,40	6,80	6,60	6,20	6,40	6,10	5,40	5,20	6,00
-Orta Gelir Düzeyi Yüksek Ülkeler	6,90	3,80	6,50	4,50	4,20	4,60	4,60	2,60	2,50	3,40
Nijerya ve Güney Afrika Hariç	7,30	2,50	5,40	5,20	6,00	5,90	4,90	3,80	4,20	5,00

Kaynaklar: IMF, "World Economic Outlook Database", Nisan 2016
*IMF Tahmini

gözlemlenmiştir. Amerikan araştırma merkezi Freedom House tarafından yapılan bir araştırmaya göre Afrika'da seçime dayalı demokrasi 1990 yılında 4 ülkede var iken, günümüzde 23 ülkede mükemmel olmasa da hâkimdir. Devlet kurumlarında, sivil sosyal organizasyonlarda ve özel sektörde yeni nesil yönetici, teknisyen ve girişimci sayısı artmaktadır.

Merkez bankalarında ve kilit bakanlıklarda görev alan liderlerin öncekilere göre daha donanımlı oldukları görülmektedir. Ekonomik ve sosyal politikalarda belirgin düzelmeler kaydedilmiştir. İlerleme göste-

ren ülkelerde makroekonomik yönetimin daha etkin yapıldığı, buna bağlı olarak kurların daha esnek, enflasyonun daha düşük, bütçe açıklarının daha az ve yabancı para rezervlerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Sıkı devlet kontrolleri, pazara dayalı ekonomik sistemlerin gelişimine katkıda bulunmuştur. Hükümetler büyümeyi engelleyen birçok aksaklığı düzelterek daha açık ticarete destek vermiş, iş yapmanın maliyetleri düşmeye başlamıştır. Kısmen bu uygulamaların etkisiyle gelişmekte olan bölge ekonomileri 2008 yılı global finansal krizin olumsuz etkilerine dayanabilmişlerdir.

Ancak 2015 yılına gelindiğinde, Tablo 1'de de yer aldığı üzere Sahra Altı Afrika Bölgesinin GSYİH artış hızı son 20 yılda ilk defa ciddi oranda düşmüş olup, 2016 tahminlerinde uzun yıllar sonra dünya ortalamasının altında kalması beklenmektedir. Bunun sebebi anlamak için durumu dünyadaki makroekonomik gelişmeler ile beraber incelemek faydalı olacaktır.

Son yıllarda global şartların belirgin şekilde değiştiği, dünya genelinde ekonomik büyüme hızının özellikle önemli ithalat piyasalarında büyük oranda azaldığı izlenmektedir. Avrupa ekonomisi ciddi oranda

gerilemiş olup, Amerika'daki iyileşme süreci ise yavaş ilerlemektedir. Büyümenin yavaşlaması ile birlikte ticaret de gerilemiştir. 1998-2007 yılları arasında yıllık ortalama %7 oranında artan dünya ticareti, 2012 yılından beri yıllık ortalama %3 oranında artmaya başlamıştır.

Sahra Altı Afrika Bölgesi için belki de en önemli gelişme, ticaret ortakları olan Avrupa Birliği ve Çin ekonomilerindeki gelişim hızının gerilemesidir. Bölgenin en büyük dış ticaret ortağı olan Çin ile ticareti 2003 yılında 20 milyar ABD Doları değerinde iken, bu rakam 2013 yılında 170 milyar ABD Dolarının üzerine çıkmıştır. Ancak Çin ekonomisindeki yavaşlama ve ülkenin ekonomik politikasını dış ticaret ve yatırımlardan, yerel harcamaların arttırılması hedefine kaydırması, Sahra Altı Afrika'sında dış ticareti derinden etkilemiştir. Bu durum, özellikle Çin'in ana ticaret ortakları olan Kongo Cumhuriyeti, Ekvator Gine'si, Güney Afrika ve Zambiya ekonomilerinde daralmaya sebep olmuştur.

Dünya genelinde yavaşlama ile birlikte global emtia fiyatlarında da ciddi düşüş ortaya çıkmıştır. 2013 yılından bugüne mısır, bakır ve pamuk fiyatları %20'nin üzerinde, demir cevheri ve petrol fiyatları ise %50'den fazla azalış kaydetmiştir. Söz konusu fiyat düşüşlerinin, çoğu bölge ülkelerinde yatırımlar, istihdam, kurlar, dış

ticaret gelirleri, bütçe gelirleri ve yabancı para rezervleri üzerinde geniş çapta olumsuz etkileri olmuştur.

Düşük emtia fiyatları, Tablo 1'den de yer verildiği üzere bölgenin ana petrol ihracatçısı ülkelerinin GSYİH artış hızını ciddi oranda azaltmış olup, düşüş trendinin 2016 yılında da devam etmesi öngörülmektedir. Bölgenin en büyük ekonomisine sahip Nijerya'da 2014 yılında %6,3 olan GSYİH artış oranı, 2015 yılı sonunda %2,7 olarak kaydedilmiş olup, aynı oranın 2016 yılında %2,3'e düşmesi beklenmektedir. Bu durum hükümetin sermaye harcamalarını durdurmasına, ayrıca para ve kur politikalarında düzenlemeler yapmasına sebep olmuştur. Ülkenin para birimi, 2015 yılı Ekim ayından bugüne %25'in üzerinde değer kaybı yaşamıştır. Petrol dışında bölgeden yapılan demir cevheri (Liberya, Sierra Leone ve Güney Afrika), bakır (Kongo Cumhuriyeti, Güney Afrika, Zambiya) ve elmas (Botsvana, Namibya, Güney Afrika) ithalatı da olumsuz etkilenmiştir.

Diğer taraftan, bölgenin petrol ithalatı yapan 37 ülkesinin çoğunun teorik olarak düşük emtia fiyatlarından yararlanması beklenirken, Tablo 1'de de yer verildiği üzere söz konusu ülkelerin GSYİH artış oranı, ihraç eden grup kadar sert olmasa da azalmıştır. Söz konusu ülkelerin toplam ithalatlarının ortalama %20'sini ve

GSYİH tutarlarının %7'sini petrol oluşturmakta olup, bu sebeple belirgin bir tasarruf sağladıkları aşikârdır. Ancak bu ülkelerin çoğunda ekonomi, aynı zamanda hurma yağı, kereste ve çeşitli metaller gibi diğer malların ihracatına yüksek oranda bağımlı olduğu için ve bu mallarda da 2014 yılından itibaren fiyat düşüşleri yaşandığından, bahsedilen ülkeler yeterli artış hızını yakalayamamıştır.

Ayrıca çoğu bölge ekonomisinde yerel para birimlerinin ABD Doları'na karşı değer kaybettiği ve enflasyon oranlarının yükseldiği gözlemlenmektedir. Yüksek enflasyon oranlarının hiper enflasyona kadar gitme ve beraberinde halk arasında isyan ve kargaşalığa sebep olması muhtemeldir. Bu sebeple Nijerya, Angola, Etiyopya ve Mozambik gibi birçok ülke rezerv azalışını durdurmak ve para birimlerini korumak amacıyla Dolar ve Euro gibi kuru yüksek para birimlerine ulaşımı ihale yoluyla kısıtlama politikası izlemeye başlamıştır.

Yukarıda açıklanan sebeplerden dolayı Sahra Altı Afrika Bölgesi ekonomilerindeki gerilemenin 2016 yılında da devam etmesi beklenmektedir. Ancak bu noktada bölgede ekonomik gelişimin 1995 yılından itibaren hızlandığını, global emtia fiyatlarındaki artışın olumlu katkısının ise 2002'den sonra geliştiğini, bu sebeple bölge ekonomisindeki

Tablo 2: Sahra Altı Afrika Bölgesi 2015 Yılı Prim Üretimi (Milyon ABD Doları), Kişi Başına Düşen Prim (ABD Doları), Yaygınlık Oranı (%), Nüfus (Milyon), GSYİH (Milyar ABD Doları), Kişi Başına Düşen GSYİH (ABD Doları) ve Reel GSYİH Değişimi (%)

	Toplam Prim		Kişi Başına Prim		Yaygınlık Oranı		Nüfus	GSYİH	Kişi Başına GSYİH	Reel GSYİH Değişimi
	Hayat Dışı	Hayat	Hayat Dışı	Hayat	Hayat Dışı	Hayat				
Kenya	1.130	660	25	14	%1,9	%1,9	46,0	60	1.309	%5,3
Nijerya	970	450	5	2	%0,2	%0,2	182,2	493	2.707	%3,2
Namibya	280	630	115	258	%2,2	%2,2	2,5	13	5.338	%4,9
Angola	840	10	34	1	%0,8	%0,8	25,0	105	4.184	%3,5
Moritus	260	490	202	387	%2,2	%2,2	1,3	12	9.000	%3,6
Fildişi Sahili	250	210	11	9	%0,8	%0,8	22,7	31	1.371	%8,1
Gana	200	180	7	6	%0,6	%0,6	27,4	36	1.295	%3,7
Etiyopya	280	20	3	0	%0,5	%0,5	99,4	58	586	%8,3
Mozambik	210	30	8	1	%1,3	%1,3	27,1	16	579	%6,0
Diğer	2.438	1.182								
Toplam	6.858	3.862								

Kaynak: Swiss Re Sigma No 3/2016

*Güney Afrika hariç

yavaşlamanın sadece mevcut düşük emtia fiyatlarına bağlanamayacağını belirtmek gerekir. Bölge genelinde tarım alanında yapılan iyileştirmeler, kentselleşmenin yayılması, ihracatın yüksek değerli mallara doğru kayması, büyük altyapı projelerine yapılan yatırımlar ile iç ve dış ticarete mobil teknolojilerin kullanımının yaygınlaşması, bölge için gelecek umutlarını artırmaktadır. Nitekim IMF tarafından yapılan yüksek 2017 tahminleri de iç açıcı gözükmemektedir.

Bunun yanı sıra, Kenya, Gana, Etiyopya, Fildişi Sahili ve Angola gibi orta gelir sınıfının yüksek olduğu ülkelerin ekonomilerinde, Nijerya ve Güney Afrika hariç tutulduğunda, 2016 yılından itibaren

gelişim beklenmektedir. Dünya Bankası'na göre, Kenya, Fildişi Sahili ve Etiyopya'da doğrudan yabancı yatırımların, Mozambik'te madencilik faaliyetlerinin, Etiyopya'da ise tarımın artması büyümeyi destekleyecektir. Bölge ülkelerinin mevcut zorluklara karşı tavır ve politikaları tüm dünya tarafından yakından izlenmektedir.

3. Sahra Altı Afrika Bölgesinde Sigorta Sektörü

Dünyanın en az gelişmiş ülkelerinin yer aldığı Sahra Altı Afrika Bölgesinde sigorta sektörünün gelişmiş olduğunu beklemek doğru olmayacaktır. Zira bölge halkının büyük bölümü, sigorta primlerini ödeyecek

maddi güce sahip değildir. Temel gıda ve günlük ihtiyaçlarını zor karşılayan çoğu Afrikalı için sigorta lüks bir harcama niteliğindedir. Ayrıca bölge genelinde sigortaya ve sigortacılara karşı güvensizlik hâkimdir. En son yayımlanan Sigma verilerine göre Güney Afrika, prim üretimi bakımından Sahra Altı Afrika Bölgesinin en büyük sigorta sektörüne sahip olduğu gibi, Singapur, İsveç, Danimarka ve Belçika gibi gelişmiş piyasaların ilerisindedir. 2015 yılı bölge prim sıralamasında Güney Afrika, 46 milyar ABD Doları primi ile liderliğini sürdürmektedir. İkinci sırada yer alan Kenya'nın prim tutarının 1,7 milyar ABD Doları, Güney Afrika hariç toplam bölge prim tutarının

ise 10,7 milyar ABD Doları olması, Güney Afrika'nın ekonomisi kadar sigorta sektörünün de bölgede oldukça büyük ve nispeten gelişmiş olduğunu göstermektedir. Ayrıca Güney Afrika primlerinde Hayat branşının ağırlıklı olması, bölge verilerini etkilemektedir. Bu nedenle, henüz gelişmeye başlayan diğer ülkelerin durumunu net görebilmek amacıyla, sigorta ve hatta reasürans sektörü incelenirken Güney Afrika hariç tutulacaktır.

Sahra Altı Afrika Bölgesinde ekonomik gelişim hızının 2015 yılında ciddi oranda düşmesi sigorta sektörüne de yansımıştır. Bölgenin 2010 yılından bu yana artış gösteren toplam prim üretimi 2015 yılında %8,6 oranında azalmıştır. Söz konusu azalışta, bölgeye yapılan yatırımların düşmesinin ve ülkelerin yüksek enflasyon verilerinin etkisi de büyüktür. Örneğin, Nijerya'da sigorta sektörü üretimi 2015 yılında %20,8 oranında gerilerken, enflasyon sebebiyle reel azalış aslında %9,4'tür. Söz konusu azalış sonucu, Dünya Bankası tarafından Sahra Altı Afrika Bölgesinin en büyük ekonomisi olarak nitelendirilen petrol ihracatçısı Nijerya, 2014 yılında 1. sırada iken, 2015 yılında yerini petrol ithalatçısı Kenya'ya kaptırmıştır. Ayrıca, gelişimin halen çok başında olan bölge ülkelerinde inşaat, mühendislik, maden, petrol ve grup hayat sigortası gibi ticari

risklerin sigortası yaygındır. Bu sebeple, yatırımların azalması, prim üretimini de olumsuz etkilemiştir.

Hayat Dışı sigorta branşının bölge üretimindeki payının %64 olduğu göz önüne alınınca, söz konusu olumsuzluk daha net anlaşılmaktadır. Nitekim 2015 yılında sigorta primleri Hayat branşında %5,4, Hayat Dışı branşta ise %10,3 oranında azalmıştır.

Tablo 2'de yer verildiği üzere toplam prim üretimi sıralamasında ilk 5 ülkenin payı %50'nin üzerindedir. Swiss Re, bu ülkelerden Kenya, Nijerya ve Angola'nın sigorta sektörlerini, gelişime yeni başlamış ancak gelecek vaat eden piyasalar listesine koymuştur. Söz konusu listede ayrıca Fildişi Sahili, Gana, Etiyopya ve Mozambik de yer almaktadır. Aynı tablodaki sigorta ve ekonomi verilerine bakıldığında, bu ülkelerin seçilme sebebi ortaya çıkmaktadır. Öncelikle söz konusu ülkelerde ekonomik gelişim ve doğrudan yabancı yatırım beklentisi yüksektir. Ayrıca belirtilen Hayat Dışı prim üretimi Hayat branşından daha fazla ve sigorta yaygınlık oranları oldukça düşük olup, GSYİH rakamları diğer bölge ülkelerine göre daha yüksektir. Bu sebeple, ekonomisi en iyi durumda olan Nijerya dikkatleri üzerine çekmektedir. Ülkede Hayat ve Hayat Dışı Sigorta branşlarının dengeli olduğu gözden kaçmamaktadır. Aynı durum

Fildişi Sahili ve Gana'da da mevcuttur. Nijerya'nın yanında Kenya, Gana ve Etiyopya da artan orta sınıf nüfusları ile ön plana çıkmaktadır.

Adı geçen ülkelerde sigorta yaygınlık oranının oldukça düşük olması, Sahra Altı Afrika Bölgesine yatırım yapmayı planlayan sigortacılar için bir fırsat gibi görünmektedir. Ancak mevcut şartların, düşük yaygınlık oranını ve kişi başına prim tutarını orta ve uzun vadede artırmaya olanak sağlayıp sağlamayacağını irdelemek önemlidir. Bu noktada söz konusu düşük rakamların nedenlerini iyice anlamak ve yükselmelerine engel olan şartların yakın gelecekte değişip değişmeyeceğini yorumlamak, tüm bu araştırmalardan sonra yatırım yapma kararı almak faydalıdır. Bu sorular, söz konusu piyasalarda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin hedef müşteri kitlelerini inceleyerek kısmen cevaplanabilmektedir.

Sahra Altı Afrika genelinde sigortacılar bugüne kadar ağırlıklı olarak grup sigorta poliçelerine ve nüfusun çok ufak bir bölümünü oluşturan yüksek gelirli sınıfa odaklanmıştır. Bu sebeple piyasada mevcut sigorta ürünleri, orta ve düşük gelirli nüfusa hitap edememiştir. Ayrıca, yaygın olarak kullanılan broker ve banka sigortacılığı kanalıyla dağıtım ağı, düşük gelirli sınıfa ulaşmamaktadır. Bu sebeple bölgede sigortanın mantığına benzeyen

sistemler yaygınlaşmıştır. Örneğin Fransızca konuşulan Afrika ülkelerinde “tontines” adı verilen birikim havuzları oluşturulmuştur.

Ancak bu durumun artık değişmekte olduğu, sigortacıların orta ve düşük gelirli müşterilerin satın alabileceği ürünler oluşturdukları, bu ürünleri perakendeciler ve mobil ödeme kanalları aracılığıyla satmaya başladıkları, genç nüfusa da ulaşmaya çalıştıkları gözlemlenmektedir. Söz konusu pazar segmentlerine gelir ve kar marjının düşük olması sebebiyle yıllardır yanaşmayan sigortacılar, nüfusun bu bölümü ile uzun süreli güvene dayalı bir ilişki kurduklarında gelecekte sigorta talebini artıracaklarını fark etmeye başlamışlardır. Ayrıca bölgede kentselleşmenin artması ve mega şehirlerin ortaya çıkması da sigorta şirketlerinin prim üretimlerini artırma çabalarına destek olmaktadır.

Örneğin Kenya’da tarım ve tarım ürünleri sigortalarında mikro sigorta uygulamasının m-pesa™ adı verilen ve hâlihazırda 20 milyona yakın kullanıcısı bulunan bir mobil uygulama sistemi aracılığıyla yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra kadınları, küçük ve orta ölçekli firmaları ve ufak girişimcileri hedefleyen sigorta ürünleri de artmaktadır. Ayrıca Kenya nüfusunun %10’dan fazlasının Müslüman olmasını fırsat olarak gören sigorta şirketleri

tekafül ürünlerine de adapte olmaya başlamıştır. Her ne kadar ülkede halen kritik düzeyde olan emniyeti suiistimal olayları ve yasal düzenlemelerde özellikle sermaye yeterliliğine ilişkin yapılan değişiklikler ile bunların uygulaması sigortacıları zorlamaya devam etse de, bahsedilen yeni sigorta uygulamaları ile ülkenin sigorta yaygınlık oranında gelecek 5 sene içinde belirgin bir artış beklenmektedir. Bu durum, 2015 yılı prim üretimi sıralamasında Nijerya’yı geçen, nüfusu 2000 yılından beri yaklaşık %50 oranında yükselen ve toplam brüt prim üretimi 2010 yılından bugüne 2 kat artan Kenya sigorta piyasasını yabancı gruplar için oldukça cazip kılmaktadır.

Bölgede sigorta yaygınlığının artırılmamasının temel nedenlerinden biri de piyasaların alt yapılarının zayıf olmasıdır. Yetersiz veri ve yasal düzenlemeler, eğitimli çalışan eksikliği ve sermaye düzeylerinin düşük olması, sigorta şirketlerinin daha geniş tabana yayılmalarına büyük engel teşkil etmiştir. Hasar verilerine ulaşım, mortalite ve yaşam tabloları, yetenekli çalışanların eğitilmesi, fiyatlandırma ve risk yönetimi konularında uzmanlığın artırılması gibi alanlarda bölge sigorta piyasasının alt yapısının orta ve uzun vadede sağlanması mümkün görünmektedir. Ancak, yasal düzenlemelerin iyileştirilmesi ve uygulanması,

hilekârlık ve emniyeti suiistimali önleme politikalarının etkinleştirilmesi, sigorta şirketlerinin sermaye ve yatırım olanaklarına duydukları ihtiyaçların karşılanması gibi konularda ilerlemenin oldukça yavaş gerçekleşmesi ön görülmektedir. Söz konusu zorlukların aşılması ile birlikte bölge piyasalarında büyümenin ve fırsatların artması beklenmektedir.

Bölgede yaygın sigorta branşlarının mevcut durumuna bakıldığında birçok ülkede zorunlu olan Bireysel Emeklilik ve Oto Sigortalarında hızlı büyüme kaydedildiği görülmektedir. Buna karşın, sigorta kapasitesinin talebe göre fazla olduğu Grup Hayat Sigortası ve Nakliyat işlerinde fiyatların çok düşük olması, gelişimlerini kısıtlamaktadır. Bölgede yazılan tüm sigorta branşlarında var olan ciddi fiyat rekabetine rağmen devam eden karlılık dikkat çekmektedir. Bunun temel sebebi şirketlerin hasar oranlarının düşük olmasıdır. Bölgenin en karlı branşları Kredi Hayat Sigortası ve büyük kapasite gerektiren Yangın Sigortaları iken, en düşük karlılık oranları Oto ve Sağlık Sigortalarında gözlemlenmektedir.

Ernst&Young tarafından 2016 yılında yayımlanan bir araştırmaya göre birçok bölge ülkesinin prim üretiminde 2018 yılına kadar sürekli artış olması beklenmektedir. Örneğin Nijerya’da %9, Gana’da %8 ve Kenya’da %6 civarında

yıllık prim artışı öngörülmektedir. Sahra Altı Afrika Bölgesi sigorta piyasalarında büyüme vaat eden alanların başında yukarıda bahsi geçen ve bölgede yaygınlaşmaya başlayan Mikro sigorta uygulamaları gelmektedir. Bunun yanı sıra, bölge nüfusunun ağırlığının tarım sektöründe çalıştığı gözönüne alındığında Tarım sigorta ürünleri ön plana çıkmaktadır. Ayrıca, hükümetlerin altyapı gelişimi ve iyileştirmesi kapsamında gösterdikleri çabalar, Yangın ve Mühendislik Sigortası branşlarının büyümesine katkı sağlayacaktır.

Söz konusu büyüme öngörülerini, birçok yabancı sigorta şirketinin birleşme ve satın almalar yoluyla gelecek vaat eden ülke piyasalarına girmelerini teşvik eden iş ortamının varlığına dayandırılmaktadır. Hâlihazırda, Sahra Altı Afrika Bölgesine ilk giren ve çoğunluğu Güney Afrika menşeli çok uluslu sigorta şirketlerinin büyümeleri, Afrika kökenli olmalarını kullanarak hazırladıkları satış ve pazarlama stratejileri ile birlikte hızlanmaktadır. Bu bölge şirketlerinden bazıları girmeyi hedefledikleri ülkeye doğrudan kayıt olmakta, bazıları ise birleşme yolunu tercih etmektedir. Bölge şirketlerinin dışında, Sahra Altı Afrika Bölgesinde zaten varlığı olan Batılı sigortacıların birden fazla ülkeye yatırım yaparak yaygınlaşma stratejisi izledikleri ve ayrıca doğrudan yabancı yatırımların büyük pro-

jelere yapıldığı ülkelere yönelikleri gözlemlenmektedir. Örneğin Allianz, 2015 yılı Ekim ayında bölgedeki 12. şubelerini Kenya'da açmıştır. Londra merkezli Prudential sigorta şirketi, satın alma yoluyla 2013 yılında Gana'ya, 2014 yılında ise Kenya'ya girmiştir. Asya kökenli sigorta şirketlerinin de gelecek 3 ila 5 yıl içerisinde ağırlıklı olarak birleşme ve satın alma yoluyla Sahra Altı Afrika Bölgesinde yatırım yapması beklenmektedir.

Bölgeye Afrikalı sigorta şirketlerinin dışında yabancı global şirketlerin yatırım yapması, sektör prim üretiminin bölge dışına gitmesi demek olduğu için yerli sektör oyuncularını tedirgin etmektedir. Ancak bu yerli şirketlerin kapasitelerinin halen az olması, gelişen sektörün büyük kapasite ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Bu zorluğu aşmak amacıyla sektör oyuncuları, hükümetlerinden, var olan bölgesel dayanışmayı daha çok destekleyecek düzenlemeler talep etmektedir. Aslında söz konusu birlik bölgede zaten eskilere dayanmaktadır. Buna en güzel örnek, eski Fransız kolonisi olan Batı ve Orta Afrika ülkeleri ile Madagaskar'daki sigorta sektörünü ve yerli şirketleri korumak amacıyla 1962 yılında Paris'te yapılan CICA (Conférence Internationale des Contrôles d'Assurances) Anlaşmasıdır. 1994 Nisan ayında faaliyete geçen ve halen başarıyla devam eden Orta ve Batı

Frankofon Afrika Organizasyonu (Conférence Interafricaine des Marchés d'Assurances-CIMA)'nın temeli CICA Anlaşmasına dayanmaktadır. Ayrıca bölgede ekonomik birliği sağlamak amacıyla kurulan Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı (Common Market For Eastern And Southern Africa - COMESA), sigorta piyasalarını da kapsamaktadır. Ancak söz konusu dayanışmaya rağmen bölgede devam eden yetersizlik ve eğitimli çalışan eksikliği ve özellikle güçlü risk yönetimi gerektiren büyük risklerde deneyim ve kapasitenin yetersizliği bölge dışından desteği gerekli kılmaktadır. Söz konusu gereklilik, özellikle reasürans alanında belirgin olarak ortaya çıkmaktadır.

4. Sahra Altı Afrika Bölgesinde Reasürans Sektörü

Yazının ilk bölümünde belirtildiği üzere, Sahra Altı Afrika ülkeleri bağımsızlıklarını 1960'lı ve 1970'li yıllarda kazanmışlardır. Bölgede ilk yerli reasürans şirketlerinin oluşturulması da bu dönemlere dayanmaktadır. Bu sebeple, Sahra Altı Afrika Bölgesinde reasürans piyasası nispeten yakın bir geçmişe sahiptir ve söz konusu şirketlerin kuruluşunda gerekli fonları sadece devlet sağladığı için bölge genelinde devletin desteği etkindir. Devlet şirketlerinin kuruluşu, bağımsızlığın tekrar kazanılmasının ve milliyetçiliğin bir

parçası olarak kabul edilmiştir.

Atlas Magazine dergisinin Aralık 2015 sayısında yayımlanan bir makaleye göre, Afrika Bölgesinde yaklaşık 35 reasürans şirketi yerleşik olarak faaliyet göstermektedir ve bu sayı, özel sermayeli yerli ve yabancı şirketlerin kurulmaya devam etmesi ile sürekli artmaktadır. Bölge, ekonomik gelişim beklentisinin devam etmesi ve düşük hasar oranları sebebiyle global sigortacıların olduğu kadar global reasürörlerin de ilgisini çekmektedir. Afrikalı reasürörler, bu büyük reasürans şirketlerinin gerek şube açarak, gerekse temsilcilikler kurarak Afrika'ya gelmesi ve ayrıca Afrika'da yerleşik olmadan doğrudan genel merkezlerinden iş kabulü yapan global reasürörlerin sayısının da artması ile birlikte kendilerini büyük bir rekabet içerisinde bulmuşlardır. En son GIC Re, 2014 yılında Güney Afrikalı 'South African Saxum' şirketini satın alarak bölgedeki gelişimini devam ettirme kararı almıştır. Bazı yabancı reasürörlerin ise bölge reasürans şirketlerinden hisse satın aldığı görülmektedir. Örneğin Brezilyalı IRB-Brasil Re, Afrika Re'nin hissedarlarından biridir. 3. bölümde belirtildiği üzere Sahra Altı Afrika genelinde yazılan primlerin bölge içinde kalması için var olan ülkeler arası dayanışma reasürans sektörüne de yansımaktadır. Africa Re, bunun en eski örneklerinden biridir. Şirket,

1976 yılında Afrika Birliği Organizasyonu (OAU)'na üye ülkelerin ortak girişimi ile Nijerya'da kurulmuştur. Neredeyse tüm Afrika ülkelerinden mecburi %5 oranında reasürans devri kabul etmeye devam eden Africa Re, bölge prim üretimi sıralamasında liderliğini de sürdürmektedir. Bölgede etkin diğer reasürörlerin, yerli olsun olmasın, Africa Re kadar geniş alana dağılmış bir portföyü bulunmamaktadır.

Africa Re dışında kıtada bölgesel anlamda faaliyet gösterip zorunlu devir kabulü yapan 2 yerli reasürör daha bulunmaktadır. Bunlardan biri, Paris'te CICA anlaşmasının imzalanmasından sonra 1982 yılında kurulan CICA Re'dir. Merkezi Togo'da olan şirket, aralarında Fildişi Sahili'nin de olduğu Batı ve Orta Afrika ülkelerini kapsayan CIMA bölgesinden %15 oranında zorunlu reasürans devri kabul etmektedir. Diğeri ise 1993 yılından beri faaliyet gösteren ve merkezi Kenya'da olan ZEPRE (PTA Reinsurance Company)'dir. Şirket, COMESA bölgesinde yer alan, aralarında Etiyopya ile Kenya'nın da bulunduğu Doğu ve Güney Afrika ülkelerindeki tretelerden %10 oranında zorunlu reasürans devri kabul etmektedir. Ayrıca bölge genelinde Gana, Nijerya, Kenya ve Gabon gibi birçok ülkede faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin yerli bir reasürans şirketine zorunlu reasürans devri yükümlülüğü de

bulunmaktadır. Bunun yanı sıra hükümetler, Afrikalı sigortacıların da baskıları ile, zorunlu reasürans devrini yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Örneğin Gana'da 2015 yılında kurulan 3. devlet reasürans şirketi de ülkedeki zorunlu devirden yararlanacaktır. Etiyopya'nın ilk devlet reasürans şirketi 2015 yılında kurulmuştur. Bunun yanı sıra CIMA bölgesinde mecburi reasüransın kapsamının genişletilmesi ve yeni kurulacak şirketlere de devir yapılması konuları gündemdedir.

Görüldüğü üzere Sahra Altı Afrika ülkelerinde, piyasaları ve yerli reasürans şirketlerini global reasürör akımından bir nebze korumak amacıyla belli oranlarda mecburi reasürans devri uygulamaları yaygın olup, sayıları artmaktadır. Söz konusu devrin genelde trete işlerine uygulanması, yabancı reasürörler için bölgeden trete reasürans işi kabulünü zorlaştırmaktadır. Örneğin Kenya'da Africa Re'nin %5, ZEPRE'nin %10'luk zorunlu devir oranlarının yanı sıra ülkenin devlet şirketi olan Kenya Re'ye de %20'lik bir zorunlu devir oranı bulunmaktadır. Bu durumda ülkede faaliyet gösteren sigorta şirketleri reasürans kapasitelerinin sadece %65'lik bir bölümünü diledikleri reasürans şirketine devredebilmektedir.

Öte yandan, bölgede yeni sermayedarların varlığına ve çokluğuna rağmen, Afrikalı

reasürörlerin sundukları toplam kapasite, özellikle büyük mühendislik, yangın, madencilik ve enerji işlerinde bölge için yetersiz kalmaya devam etmektedir. Ayrıca sigorta piyasalarındaki aşırı fiyat rekabeti, tretelere devredilen primin düşük olmasına sebep olmakta, bu durum mevcut trete kapasitelerinin ihtiyaç duyulan limitlere yükseltilmesini engellemektedir. Bu sebeple Sahra Altı Afrika genelinde ihtiyari reasürans talebi yaygındır ve bu talebin çoğunluğu, bölge reasürörlerinde söz konusu riskleri fiyatlandırmak için gerekli deneyime sahip eleman eksikliği de göz önüne alındığında, halen uluslararası reasürans piyasalarından karşılanmaktadır.

Bölge genelinde mecburi reasürans devri akımının yay-

gınlaşmasına ve yabancı reasürör sayısının artmasına rağmen özel girişim ile yeni yerli reasürörlerin de faaliyete başladığı, ancak bunlardan bazılarının sermayesinin yetersiz denecek kadar az olduğu gözlenmektedir. Örneğin Namibya'da 2001 yılında kurulan NamibRe'nin sermayesi 1,9 milyon ABD Doları, 2006 yılında Zambiya'da kurulan Prima Re'nin sermayesi ise 4,7 milyon ABD Doları'dır. Bu sebeple, bölgenin reasürans sektöründe konsolidasyonun sağlanması amacıyla şirket sermayelerinin artırılmasına ilişkin yeni kanunlar çıkarılmaya başlanmıştır. Örneğin CIMA bölgesinde kurulan reasürans şirketlerinin mevcut minimum sermaye gerekliliği 2015 yılında 16,55 milyon ABD Doları'na yükseltilmiştir.

Yukarıda bahsedilen tüm bu gelişmeler karşısında bölgede faaliyet gösteren reasürans şirketleri başarılı olmak ve ayakta kalabilmek için kıta genelinde büyüme stratejisi izlemeye başlamıştır. Örneğin 2014 yılında Nijerya'nın Continental Re şirketi Tunus ve Botsvana 'da şube açmıştır.

Sahra Altı Afrika'nda hükümetlerin ekonomi politikalarının başarısına paralel olarak artması beklenen yatırımlar ve gelir seviyelerinin etkisiyle sigorta sektörlerinin de eski büyüme ivmelerini yakalamaları umut edilmektedir. Yavaş ancak büyük bir gelişim potansiyeline sahip bölge sigorta piyasaları, sermaye yeterliliği gibi yapıcı uygulamaların da etkisi ile güçlenerek düzene girecektir.

Kaynaklar

- "People of Africa" (www.africanpeople.info)
- The Economist, "Topics Index: Sub Saharan Africa" (www.economist.com)
- Oxford Economics, "Global Cities 2030: Future Trends and Market Opportunities in The World's Largest 750 Cities", 2015 (www.oxfordeconomics.com)
- Oxford Economics, "Bright Continent: the future of Africa's opportunity cities", 2015 (www.oxfordeconomics.com)
- IMF, "Regional Economic Outlook: Sub-Saharan Africa Time for a Policy Reset", Nisan 2016 (www.imf.org)
- Finance&Development, "Africa's Rise-Interrupted", Haziran 2016, Cilt 53, Sayı 2 (<http://www.imf.org>)
- IMF, "World Economic Outlook Database", Nisan 2016
- World Bank, "Global Economic Prospects: Sub Saharan Africa", Haziran 2015 (www.worldbank.org)
- Africa Insurance Organisation, "Africa Insurance Barometer 2016", No.1/Mayıs 2016 (www.africa-insurance.org)
- Financial Times, "Africa's insurance market a 'giant waking up'", John Aglionby, 28.06.2016 (www.ft.com)
- Emphasis, No. 2016/1, "Sub-Saharan Africa: Insurance's New Frontier for Patient Innovators A Compelling Story for Multinationals", Magdalena Ramadan, 2016
- Ernst&Young, "Waves of change: revisited Insurance opportunities in Sub-Saharan Africa", 2016 (www.ey.com)

- KPMG, "Sector Report Insurance in Africa", www.kpmg.com
- Atlas Magazine, "Insurance in Africa, an Attractive Market", Mart 2015 (www.atlas-mag.net)
- Swiss Re, "World Insurance in 2015: Steady Growth Amid Regional Disparities", Sigma No.3 2016
- Swiss Re, "Insuring The Frontier Markets", Sigma No.2, 2016
- Atlas Magazine, "Special Reinsurance, African Reinsurance Market Has Wind in Its Sails", Aralık 2015 (www.atlas-mag.net)
- Trust Re, "The Outlook for Insurance and Reinsurance in Sub-Saharan Africa Summary Report", Temmuz 2014

Esra KULAN
Millî Reasürans T.A.Ş.

Yabancı Basından SEÇMELER

İklim Değişikliğine Bağlı Olarak Jeopolitik Risklerin Sigortalanması

İklim değişikliğinin Yangın-Mühendislik sigortalılarına ilişkin katastrofik teminatlar üzerindeki etkileri detaylı olarak ortaya konmuş ve yazılı olarak da desteklenmişken, sosyopolitik riskleri nasıl etkileyeceği bugüne kadar üzerinde çok az düşünülmüş bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Arizona Üniversitesi evrimsel biyoloji akademisyenlerinden GuyMcPhearson'ın "Çevrenin ekonomiden daha az önemli olduğunu düşünüyorsanız, nefesinizi tutarken paranızı saymaya çalışın" deyişi iklim değişikliğinin etkilerinin ciddiyetine vurgu yapmasıyla önem kazanmıştır.

Birçok kişi, sigorta sektörünün hali hazırdaki iklim değişikliğinin neticelerinin bedelini ödemekte olduğunu ileri sürmektedir. Almanya ve Fransa artık gittikçe normalleşen ve geçtiğimiz Haziran ayında binlerce afetzedenin tahliye edilmesine neden olan sellerin yalarını sarmaktadır. İklim değişikliğinin yarattığı bu sonuçlar, sadece sektörün katastrofik teminatlarını etkilememekte, jeopolitik yansımaları da beraberinde getirmektedir.

Küresel ısınmanın sebep olduğu risklerin öngörülemez nitelikte oluşu ve sayısal verilerle desteklenmeye her zaman elverişli olmaması nedeniyle, riskleri azaltmak ve olabildi-

ğince veri toplamak, sektörün mali tablolarını yönetebilmesi açısından artan bir öneme sahiptir.

Standard&Poor's (S&P) yayınladığı son iklim değişikliği raporunda şöyle görüş bildirmiştir; "İklim değişikliğine bağlı risklerin karmaşık yapısı, iklim değişikliği sebebiyle finansal hizmet veren şirketler açısından ortaya çıkabilecek risklerin uzun bir listesini oluşturabileceğimiz anlamına gelmektedir. Kaçınılmaz olarak, iklim değişikliğinin öngörülemeyen, ilave etkileri de olacaktır. Bu risklerin ne hızda ortaya çıkacağı belirsizliğini korumaktadır. Dahası, iklim değişikliğine bağlı orta dereceli

risklerin bile zayıf ekonomileri ve mali sistemleri istikrarsızlaştıracak gücü vardır.”

Raporda, iklim değişikliğinin sebep olduğu aşırı kuraklık sonucu ortaya çıkabilecek yiyecek ve su kıtlığının yanısıra uluslararası ticaret ve istikrarın uğrayabileceği zararlar da dâhil olmak üzere, birçok senaryo üzerine uyarılarda bulunmaktadır. Bu durumun, ekonomik beklentileri ve ekonomik krize kadar varabilecek ölçüde ekonomik büyümeyi sekteye uğratabileceğine değinilmektedir. İklim değişikliğinin zemin hazırlayacağı diğer sosyopolitik riskler arasında iç karışıklık ve kitlesel göç hareketlerinin olacağı düşünülmektedir.

Sürdürülebilirlik üzerine danışmanlık hizmeti veren CarbonSmart isimli şirketin yöneticisi Ben Murray, politikacıların ortamı bulandırdığını, bilim adamları arasında iklim değişikliğiyle ilgili büyük bir görüş birliği olduğunu ancak ne yazık ki siyasi gündem sebebiyle, politik görüş ile bilimsel gerçekliğin kolaylıkla kafa karışıklığına yol açabileceğini dile getirmektedir.

Ben Murray, söz konusu gelişmeler ışığında, özellikle Amerika’da iklimbilimcilerin teyakkuza geçtiğini söylemekte ve çoğunlukla politik görüş ile bilimsel gerçeklik arasında bir denge bulmaya çalışmasıyla bilinen BBC kanalının ise bu yönüyle eleştirilerin odağında olduğunu ve medyada

gördüğümüzle bilimsel çevrelerin bize olan bitenle ilgili söyledikleri arasında tutarsızlık bulunduğunu belirtmektedir.

– Tabiatın Neden Olduğu Mülteciler

Munich Re Grup CEO’su Nikolaus von Bomhard, siyasi istikrarsızlık ve çatışmanın, Avrupa, Orta Doğu ve Afrika arasında mülteci krizine yol açtığı bir dönemde, iklim değişikliğinin de göç dalgasının ana sebeplerinden olma potansiyeli taşıdığını düşünmektedir.

Von Bomhard, yakın zamanda Alman dergisi Der Spiegel’de yayınlanan bir yazısında, birçok ülkede artmakta olan çatışmalar kontrol altına alınamaz ve iklim değişikliği büyümeye devam ederse, mülteci sayısının artacağını ve iklim değişikliğinin gelecekte karşılaşacağımız yer değiştirmelerin başlıca sebeplerinden biri olacağını belirtmiştir. Von Bomhard, risklerin birbirleriyle ilintili olduğunu ve şiddetli hava şartlarının, çoğunlukla jeopolitik yansımalarıyla birlikte, kuraklıkla karşı karşıya kalan Afrika örneğinde olduğu gibi, doğal kaynakları riske atmakta olduğunu ve bozduğunu söylemektedir. “*Alçak kesimlerde yer alan ve kıyı şeridinde yoğun nüfusa sahip Bangladeş gibi diğer ülkeler ise, artan deniz seviyeleri sebebiyle tehdit altındaki bölge-*

lerdir. İklim değişikliğinin etkileri neticesinde, örneğin daha yaygın bir su sıkıntısı ortaya çıkması halinde, Avrupa da durumdan etkilenecek ve Güney Fransa, İspanya veya İtalya gibi ülkelerde de yer değiştirmelere rastlanılacak,” yorumunda bulunmaktadır.

Lloyd’s Risk Yönetimi ve Reasürans birimi yöneticisi Trevor Maynard, Lloyd’s tarafından gıda fiyatları üzerine yayınlanmış raporda incelenmiş bir görüşe dayanarak, 2011 yılında patlak veren Arap Baharı’nın, Çin ve Rusya’da baş gösteren kuraklık sonucu buğday hasatının azalmasıyla ilintili olduğu fikrini öne sürmektedir.

Maynard, çeşitli göç manzaralarından bahsederken, dünyanın bazı bölgelerindeki göçün etkilerine bakıldığında, göçmenlerin varlıklarının endişe verici derecede tehlikede olduğunu ifade etmektedir. Bu asrın sonlarına doğru yüksek olasılıkla insanların ölüm kalım savaşı verecek noktaya gelececeklerini ve bunun da kitlesel göçü tetikleyeceğini dile getirmektedir.

Dünya Ekonomik Forumu’nun (WEF), 2016 yılında yayınladığı raporda tehditlerin gittikçe daha fazla birbirleriyle bağlantılı olduğu ana fikir olarak ele alınmaktadır. Raporda, iklim değişikliği ve su kriziyle başa çıkmakta başarılı olunamazsa, daha fazla insanın yer değiştirmeye mecbur kalacağı belirtilmektedir.

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Panel’inde ise kuraklık ve kıyı kesimlerindeki seller sebebiyle göç yoluyla geniş kapsamlı nüfus değişimleri meydana gelebileceği konusunda uyarıda bulunulmuştur. Diğer yandan WEF’in raporunda zorunlu yer değişikliğinin, insanları ciddi zorluklarla karşı karşıya bırakacağı üzerinde durulmuştur.

Günümüzde, küresel boyutta gerçekleşen mülteci akımları yakın tarihte emsali olmayan seviyelere ulaşmıştır. Dünya Ekonomi Forumu’nun yayınladığı rakamlara göre; İkinci Dünya Savaşı’nda göç eden 40 milyon insana karşılık, sadece 2014 yılında 59,5 milyon insan göçe zorlanmıştır. Son yıllardaki mültecilerin yarısından çoğu çatışmaların ortasında kalan üç ülkeden; Suriye, Afganistan ve Somali’den gelmektedir. Bu rakamların daha da artması öngörülmekte, günde 42.500 insanın yer değiştirdiği ve bunun 2010 yılındaki rakamın dört katına denk geldiği belirtilmektedir. Avrupa’da manşetlere taşınan mülteci krizine ilişkin risklerin çoğunlukla bu bölgeyle sınırlı kaldığı varsayılmakta ise de, karşılaşılabilecek zorluklar dünyadaki birçok bölgeyi etkileyecek şekilde küresel bir boyuttadır.

– Yiyecek ve Su Sıkıntısı

Sigorta sektörü birbiriyle ilintili olan yiyecek ve su sıkın-

tısı riskleri ile iklimle bağlı göç risklerinin etkilerinin azaltılması için çözüm arayışındadır. Lloyds genetiğin değişimi yoluyla tarım alanlarının ve üretimin artırılması yönünde yapılan araştırmaların geliştirilmesi için yeni bir sigorta ürünü sunmayı düşünmektedir. Maynard, bunun heyecan verici bir bilim olduğunu, genetik mühendisliğinin aynı zamanda tarımın güvenli bir şekilde gerçekleştirilmesinin önünü açabileceğini ifade etmektedir.

Mikro sigortacılık, iklim değişimine maruz gelişmekte olan ülkeler açısından öncü bir sigorta kavramı olarak karşımıza çıkmaktadır. Hatta üç şirket hali hazırda veri toplamakta, yiyecek sıkıntısı ve kuraklıktan en sert şekilde zarar göreceklere için teminat sağlayabilmek amacıyla teknolojiler geliştirmektedir. Örneğin birçok mikro sigorta şirketi mobil bankacılık yoluyla prim tahsilatı yapmakta ve uydu teknolojilerini kullanarak meteorolojik olayları takiben otomatik hasar ödemesi gerçekleştirmektedir.

Blue Marble isimli mikro sigorta şirketi, veri toplamakta ve gelişmekte olan piyasalar için makul fiyatlı sigorta ürünleri sunabilmek üzere araştırmalar yapmaktadır. Blue Marble Kurucu Üyesi ve Hamilton Sigorta Grubu Başkanı Brian Duperreault “*Projemiz temelde yenilikçi uygulamalar ile tüketicilerle ürünleri mikro seviyede buluşturan bir teknolojiye dayanmaktadır. Ancak*

ilerlemeyi sağlayan sektörün işbirlikçi yaklaşımı ve gelecek odaklı olmasıdır,” açıklamasında bulunmuştur.

Kuraklık ve şiddetli hava şartları gibi afet riskleri, yiyecek ve suya erişimi tehlikeye sokmaktadır. Ancak suya erişim, bazı bölgelerde giderek azaldıkça, bir tehdit unsuru olarak kullanılarak insan eliyle oluşan bir jeopolitik risk haline de gelebilmektedir. Maynard, belli başlı nehirlerin birçok ülkeden geçtiğini ve eğer bir ülkenin diğerine karşı suyu silah olarak kullanması durumu yaşanırsa, bunun politik şiddeti nasıl etkileyeceğinin de insanların endişe duydukları bir diğer konu olduğunu belirtmektedir.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü OECD 4 milyar insanın 2050 yılına gelindiğinde kurak bölgelerde yaşıyor olacağı tahmininde bulunmuştur. Dünya Su Konseyi’ne göre, dünyadaki kurak ve yarı kurak nehir yataklarındaki suyun %80 ila %90’ı halihazırda tüketilmekte ve dünyadaki başlıca nehirlerin %70’inden fazlası artık denize ulaşamamaktadır. Diğer taraftan, elverişsiz sağlık koşulları nedeniyle 2,4 milyar insan ishale bağlı hastalıklara maruz kalmakta, beş yaşın altındaki çocuklarda ise söz konusu hastalık üçüncü sırada ölüm sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sigortacıların savaş, terör ve politik şiddet riskleri yazmaya alışkın oldukları sıcak

bölgelerde suyun şimdiden bir silah olarak kullanılması ihtimal dâhilindedir. İsrail, nehirlerinin Batı Şeria Bölgesine dökülmesini engellemekle suçlanmaktadır. Filistin Hükümeti İsrail'in su şirketi Mekorot'u Filistin'de Cenin, Salfit, Nablus şehirlerine ve çevresindeki birçok bölgeye giden hatlardan su akışını kesmekle veya ciddi anlamda azaltmakla suçlamaktadır. Yerel bir su ve atık su şirketinin yöneticisi Saleh Afaneh, El Cezire kanalına yaptığı açıklamada, 2016 yılı Haziran ayı başlarından beri, Filistin'deki Salfit şehrinde yaşayanların normalde tükettikleri su miktarının ancak %30 ila %40'ı oranında su alabildiklerini dile getirmiştir.

– Artan Susuzluk

Dünya Ekonomi Forumu, su kaynakları yönetiminin ekonomik baskılar sebebiyle gittikçe daha karmaşık bir hal almakta olduğunu, su tüketiminin sürdürülemez bir noktaya gelmesiyle, tasarrufa dayalı

yeni bir iş modelinin geliştirilebileceğini söylemektedir.

Ülkeler sanayileştikçe, enerji üretiminde daha fazla tatlı suya ihtiyaç duyulmaktadır. Amerika tatlı suyunun yaklaşık %40'ını, Avrupa ise %30'unu enerjiye dönüştürmektedir. WEF'e göre, 2030 yılına varıldığında Asya'da enerji ve sanayi alanında su ihtiyacının %70 oranında artacağı öngörülmektedir. Su gittikçe azalmakta ve değerli bir hal almaktadır.

WEF'in global raporunda, küresel ölçekte, 2030 yılına varıldığında, su ihtiyacının tedarik edilebilen su miktarını %40 oranında aşacağı tahmin edilmektedir. Buna ek olarak, önümüzdeki on yıllık dönemde artan nüfusun besin ve et ihtiyacını karşılamak üzere tarım üretiminin artmak zorunda olduğu belirtilmektedir. Bu rakamlara bakıldığında, uluslar için kıtlık ile mücadele yeteneği olmadan gelişme mümkün olmayacaktır. Yine de dünyanın ne derece ısınacağı ve bunun ne zaman gerçekleş-

seceğinin öngörülebilmesi güçtür.

Su işletimine ilişkin güncel uygulamalar kayda değer şekilde değişmedikçe, dünyada birçok bölgede tarım, endüstri, enerji ve şehirlerdeki su ihtiyacını karşılayabilmek için artan bir rekabet ile karşı karşıya kalınması kaçınılmazdır. Artan risklerle birlikte, sigorta ve reasürans ürünleri için yeni fırsatlar da doğacaktır. Ülkeler arası gerilimlerin yanısıra, taşra ve şehirler ile, yoksul ve zengin bölgeler arasında da gerilimler yaşanması pek muhtemeldir. Su sıkıntısı sebebiyle çıkan devletlerarası gerilimler şimdiden Güney Asya'da kendini göstermeye başlamıştır. Bu gerilimlerin uluslararası güvenlik alanlarını tehdit edebilecek olumsuz etkileri olacağı öngörülmektedir.

Reactions

20 July 2016

Çeviren: Ceren DEMİRTAŞ

İnternet Dolandırıcılıkları Artıyor

Willis Towers Watson'ın yeni bir raporundaki tespite göre şirketlere yönelik -ve bir şirketin faaliyetini durdurabilecek potansiyeli olan- siber saldırılarda personel hatalarının payı gittikçe artmaktadır.

Geçmişte şirketlerin bilişim ağlarına dışardan girmenin yollarını arayan hackerlerin (bilgisayar korsanlarının) artık işin bu zor kısmını iyi niyetli çalışanları kandırma yoluyla halletme eğilimi gösterdikleri gözlenmektedir.

Verizon'un bir raporuna göre, birden fazla siber güvenlik sağlayıcısının uyguladığı kontrollü bir dolandırıcılık testinde çalışanların %30'unun sakıncalı ekler içeren e-mailleri, %12'sinin de bu e-maillerdeki sakıncalı ekleri açtığı tespit edilmiştir.

Bu oranların bir yıl önce sırasıyla %23 ve %11 olduğu belirtilmiştir.

Bu test kapsamında gönderilmiş olan 636.000 e-mailin alıcılarından sadece %3'ü şirket yönetimlerini muhtemel bir

saldırı konusunda uyarılmışlardır.

Yine son dönemde hackerlerin kendilerine üst düzey yönetici süsü vererek çalışanları para transfer etmeye veya şirket sırlarını paylaşmaya zorlaması şeklinde yapılan saldırılar da gözlemlenmiştir.

FBI bu tür saldırıların Ocak 2015 ve Nisan 2016 arasında %270 oranında arttığını bildirmektedir.

Netdiligence'in siber sigortacılık hasarları üzerine yaptığı bir analizde, insan hatasının sigortacıların kaybolan ve çalınan cihazlar nedeniyle ödedikleri hasarların yaklaşık %10'unu oluşturduğu ve bir çalışanın kullandığı dizüstü bilgisayar veya telefon türünden bir cihazı kaybetme riskinin çaldırma riskinden 100 kat daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

WTW'nin raporuna göre, tehlikeyi önleme amaçlı eğitimler için harcanan bilgi ve paraya rağmen, siber saldırı zararlarında çalışan hatalarının payı gün geçtikçe artmaktadır.

Dolandırıcılık saldırılarının

daki artış sadece sigorta şirketlerinin müşterileri için değil, aynı zamanda sigortacılar için de bir endişe kaynağıdır.

Computer Sciences Corporation'ın (CSC) raporuna göre yaptıkları iş gereği yüksek sayıda şirket ve bireyin verilerine sahip bulunan sigorta şirketleri diğer birçok sektöre göre siber saldırılara karşı daha savunmasızdır.

CSC'nin yönetici ortağı ve global teknik danışma işlerinin başındaki Stephen Brennan'a göre sigorta şirketleri milyonlarca şahıs ve şirketin verilerine sahip olmaları nedeni ile siber saldırılar için çok çekici hedeflerdir. Sahip oldukları veriler kimlik hırsızlığı için, hatta Kuzey Kore örneğinde olduğu gibi devlete gelir sağlamak amacıyla sigorta yolsuzluğu yapmak için dahi kullanılabilirlerdir.

Reactions
20 July 2016
Çeviren: Selçuk ÜNAL

Ayrılanlar

Millî Reasürans Genel Müdür Yardımcısı Sayın Barbaros Yalçın Emekliye Ayrıldı

1973 yılında Millî Reasürans'ta iş hayatına başlayan ve 43 yıl devam eden profesyonel kariyerini yine Millî Reasürans'ta emekli olarak sonlandıran Sayın Barbaros Yalçın, mesleğe ilk olarak Yangın Sigortaları Müdürlüğünde başlamış ve 1988 yılında Genel Müdür Yardımcılığı görevine atanmıştır. Millî Reasüranstaki görevinin yanı sıra, uzun yıllar Türkiye Sigorta Birliği Yangın Komitesi Başkanlığı, Türkiye Deprem Vakfı Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığı ve TSEV Başkan Vekilliği görevlerinde de bulunan Sayın Yalçın, Reasürör Dergisi İnceleme Kurulu Başkanlığını yapmaktaydı.

Zarif kişiliği ve nezaketi ile Şirket çalışanlarının bir ağabey gibi gördüğü Sayın Barbaros Yalçın'a sağlıklı, huzurlu, güzel bir emeklilik hayatı dileriz.